FAX

GEMEENTE OEGSTGEEST

Gemeentehuis: Rhijngeesterstraatweg 13
Postbus 1270, 2340 BG Oegstgeest
Telefoon (071) 51 91 793
Fax (071) 51 91 794

Datum : 4 maart 2005

Faxnummer : 020-619 41 14

Aantal pagina's (incl. voorblad) : 38

Aan : Res&Smit

t.a.v. : dhr. M. Smit

Afzender : dhr. Leon de Coninck

Onderwerp : explosievenonderzoek Rijnsburg en Oegstgeest

Geachte heer Smit,

Namens dhr. Leon de Coninck doe ik u het bijgevoegde rapport toekomen.

Met vriendelijke groet,

Cecilia Verschoor
Projectbureau Rijnfront

24-MRT-2005 VR 13:58 ID:POELGEEST TEL:31715237606 B:01

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave ii
Lijst van bijlagen iii
1 Inleiding en onderzoeksdoel 1
2 Probleeminventarisatie 2
2.1 Algemeen 2
2.2 Onderzoekslokatie 2
2.3 Archiefonderzoek 2
2.4 Samenvatting Probleeminventarisatie 6
3 Probleemanalyse 7
3.1 Algemeen 7
3.2 Soort en hoeveelheid vermoede explosieven 7
3.3 Verschijningsvorm vermoede explosieven 7

3.3 Verschijningsvorm vermoede explosieven 7
3.4 Inventarisatie lokatiespecifieke omstandigheden 8
3.5 Afbakening verdacht gebied 8
3.6 Risicoanalyse vooronderzoek 8
4 Samenvatting en aanbevelingen 9
4.1 Samenvatting 9
4.2 Aanbevelingen 10
5 Betrouwbaarheid 12

Vooronderzoek naar de aanwezigheid van Conventioncle Explosieven ter plaatse van twee plangebieden in de gemeenten Rijnsburg en Oegstgeest

Projectnummer:
1104-GPR764

In opdracht van:
Gemeente Oegstgeest
De heer L. de Coninck
Postbus 1270
2340 BG Oegstgeest

Adviseur:
T&A Survey BV
Badhuisweg 3
Postbus 37060
1030 AB Amsterdam

Auteur
Drs. G. van den Bos

Projectleider
Drs. G. van den Bos

Explosievendeskundige
B. van der Speeten

Datum rapportage
02 februari 2005

24-MRT-2005 VR 13:58 ID:POELGEEST TEL:31715237606 B:02

Lijst van bijlagen

Bijlage 1: Overzichtskaart onderzoekslokatie

Bijlage 2: Literatuurlijst

Bijlage 3: Delen van archief Luchtbescherming, 1936-1945 afkomstig van de archieven Valkenburg(ZH) en Rijnsburg

Bijlage 4: Overzichtskaartjes gevechtshandelingen rondom plangebied Rijnfront en het plangebied Frederiksoord Zuid en invliegfunnel in de gemeenten Oegstgeest en Rijnsburg (10-14 mei 1940).

Bijlage 5: Luchtfoto 2131, gedateerd 28 februari 1943

Bijlage 6: Luchtfoto's 3429 en 3430, gedateerd 10 september 1944

Bijlage 7: Luchtfoto 3364, gedateerd 12 september 1944

Bijlage 8: Overzichtskaart verdacht gebied

24-MRT-2005 VR 13:59 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:03

1 Inleiding en onderzoeksdoel

Gemeente Oegstgeest ("opdrachtgever") heeft T&A Survey BV ("T&A") eind december 2004 opdracht verleend voor het uitvoeren van een vooronderzoek naar de aanwezigheid van Conventionele Explosieven afkomstig van de Tweede Wereldoorlog (verder "explosieven") ter plaatse van het plangebied Rijnfront en het plangebied Frederiksoord Zuid en invliegfunnel in de gemeenten Oegstgeest en Rijnsburg.

In plangebied Rijnfront komen zo'n 1.400 woningen en ongeveer 200.000 m2 ruimte voor hoogwaardige kantoren in de bio- en lifescience. Naast woningen en kantoren komen er ook voorzieningen als scholen, winkels en een gezondheidscentrum. Bovendien moet er voldoende ruimte komen voor nieuwe groengebieden en voorzieningen voor recreatie.

De ontwikkeling van plangebied Frederiksoord Zuid en invliegfunnel behelst wonen en recreëren. Een gedeelte van het gebied Rijnfront wordt ingericht als park langs de oude Rijn en stedelijk groen met daarin ruimte om te recreëren.

Het doel van het vooronderzoek kan als volgt worden omschreven: het vaststellen van de risico's met betrekking tot de aanwezigheid van explosieven in de bodem van het onderzoeksgebied (zie bijlage 1).

Om aan het gestelde onderzoeksdoel te voldoen heeft T&A een vooronderzoek uitgevoerd. Het vooronderzoek bestaat uit twee deelfasen:

A) Probeeminventarisatie
B) Probleemanalyse

De probleeminventarisatie betreft het verzamelen en analyseren van historisch feitenmateriaal. Op basis van dit onderzoek dient bepaald te worden of er zich mogelijk explosieven in het onderzoeksgebied bevinden.

Indien de aanwezigheid van explosieven wordt vermoed op basis van de probleeminventarisatie, dient de probleemanalyse te worden uitgevoerd. De probleemanalyse omvat de vaststelling van het soort, aantal en de verschijningsvorm van aanwezige explosieven, het vaststellen en afbakenen van het verdachte gebied en (zonodig) het opsporingsgebied alsmede het opstellen van een risico analyse.

In deze rapportage worden de resultaten van het vooronderzoek behandeld. Hoofdstuk 2 bevat de probleem inventarisatie, hoofdstuk 3 de probleemanalyse en hoofdstuk 4 de risicoanalyse vooronderzoek. De rapportage wordt afgesloten met een samenvatting en aanbevelingen betreffende het vooronderzoek.

24-MRT-2005 VR 13:58 ID:POELGEEST TEL:31715287608 B:04

2 Probleeminventarisatie

2.1 Algemeen

De probleeminventarisatie betreft het verzamelen en analyseren van historisch feitenmateriaal. Alvorens de probleeminventarisatie te starten dient de onderzoekslokatie duidelijk omschreven te zijn. Het verzamelen van historisch feitenmateriaal wordt gedaan aan de hand van archieven.

2.2 Onderzoekslokatie

Het onderzoeksgebied betreft het plangebied Rijnfront en het plangebied Frederiksoord Zuid en invliegfunnel in de gemeenten Oegstgeest en Rijnsburg. Bijlage 1 toont het gehele onderzoeksgebied.

2.3 Archiefonderzoek

Voor het vooronderzoek zijn de volgende archieven bezocht: T&A archief, de archieven van de Valkenburg (ZH), bibliotheek Oegstgeest, NIOD te Amsterdam, het EOC-KL te Culemborg, Speciale Collecties bibliotheek Wageningen UR en de Topografische Dienst Emmen. Bijlage 2 toont de geraadpleegde literatuur / stukken.

Met behulp van de geraadpleegde literatuur / archiefstukken is de volgende kronick opgesteld van de gevechtshandelingen in de omgeving van het plangebied Rijnfront en het plangebied Frederiksoord Zuid en invliegfunnel in de gemeenten Oegstgeest en Rijnsburg gedurende WOII. De cijfers tussen haakjes, refereren naar de literatuurlijst in bijlage 2 en archiefstukken in bijlage 3.

Gevechtshandelingen op en in de omgeving van Vliegkamp Valkenburg (ZH)

Vrijdag 10 mei 1940
(1,7) Duitse aanval op en rond vliegveld Valkenburg in de vroege ochtend van 10 mei 1940. Vliegveld Valkenburg wordt omstreeks 04:15 aangevallen met een drietal bommenwerpers. Dit bombardement was gericht op onder andere de barakken op het vliegveld en wordt als nauwkeurig beschouwd. Na het bombardement landden parachutisten (22^{e} luchtlandingsdivisie) (5) en probeerde Junckers-52 transporttoestellen te landen op het vliegveld. (5) Een deel van de parachutisten landden rond de Zonneveldslaan. Vanwege de drassige ondergrond van het vliegveld zakten de vliegtuigen weg en moesten de overige toestellen landen op het strand tussen Katwijk en Scheveningen. Omstreeks 06:30 waren het vliegveld en het dorp Valkenburg in Duitse handen terwijl de Duitse troepen ook de brug bij het Haagsche Schouw in bezit hadden. (5) De Haagsche Schouw werd omstreeks 08:00 uur terugveroverd en de Duitse troepen werden teruggedrongen tot achter de Wassenaarse Wetering (Zonneveldslaan). Aan het begin van de avond is ook het vliegveld weer terugveroverd na Nederlandse bombardementen (met drie Fokker CX vliegtuigen) omstreeks 08:30 en 11:30. Om 11.20 uur vielen 12 mijnbommen van 25 kg diagonaal over het landingsterrein van Valkenburg, waardoor verschillende vijandelijke vliegtuigen in brand

34-MRT-2005 VR 13:59 ID:POELGEEST TEL:31715287906 B:05

geraakten. Naar schatting stonden er 40 à 50 vliegtuigen verspreid opgesteld. (2,6).
De Duitse troepen hadden zich tegen de avond teruggetrokken in het dorp Valkenburg en het gebied tussen de Achterweg, Voorschoterweg en Wassenaarse Wetering.
Vóórdat S-kaderopleiding weer in beweging kwam werd zij gepasseerd door een Sectie zware mitrailleurs van 6-15 Dep.Bat. en afdeling tirailleurs, ongeveer ter sterkte van een compagnie, zodat zich nu eigen troepen voor de S. kaderopleiding bevonden. Zo werd langs den grote verkeersweg Haarlem - Den Haag, richting Rijnsburg opgerukt en vervolgens zonder enige tegenstand de boerderij Veldheim, links van den grote weg Haarlem - Den Haag bezet. Van hieruit werd een patrouille door het open weiland naar de steenfabriek van "De Ridder" aan de Oude Rijn gestuurd (6,7). De patrouille meldde dat deze onbezet was, maar dat zij vrij hevig vuur ontvangen hadden van de overkant van den Ouden Rijn, naar zij meenden uit de richting Valkenburg en Haagsche Schouw.
Ondertussen was ook een sectie zware mitrailleurs van 6-15 Dep. Bat. onder de 2e Luit. Botden op de boerderij Veldheim gearriveerd en had stelling genomen in de moestuin links van de boerderij.
Om ca. 15.00 uur werd de boerderij Veldheim onverwachts door een Duitse bommenwerper gebombardeerd. De vier afgeworpen bommen troffen echter geen doel en vielen ca. 30 m naast de gebouwen in het open weiland (6,7).

Zaterdag 11 mei 1940
(5,6,7) Artillerie aanvallen vanuit Katwijk en Oegstgeest (precieze lokatie is onbekend) op het dorp Valkenburg gericht op Duitse stellingen gelegen tussen de Marinus Poststraat en de huidige sporthal. Tevens ook mortieraanvallen vanaf het Haagsche Schouw en de steenfabriek "De Ridder" richting dezelfde Duitse stellingen.

Zondag 12 mei 1940
(5,7) Vanuit Katwijk en Oegstgeest werd het centrum van Valkenburg door de artillerie beschoten. Mortiervuur vanuit de steenfabriek "De Ridder"werd gericht op doelen dichterbij het vliegveld. Om 02:00 poogt kapitein Connet (C.Instructie Batterij 7-veld) met 40 man de Pannenfabriek (oostelijk van de Rijn) te bezetten onder dekking van het vuur van een zware mitrailleur. Op 150 meter afstand wordt heftig mitrailleur vuur ontvangen. De enige lichte mitrailleur is spoedig leeg geschoten en het overschrijden van het geheel vlakke terrein is aldus onmogelijk. De manschappen worden teruggenomen.

Maandag 13 mei 1940
(7) Vanuit het zuiden van Rijnsburg werd met twee kanonnen (kaliber onbekend) op het centrum van Valkenburg geschoten.

Dinsdag 14 mei 1940
(7) Artillerievuur van Oegstgeest op het centrum van Valkenburg. Valkenburg en omgeving capituleert.

Bijlage 3 geeft een impressie van de troepenbewegingen in de periode 10-13 mei 1940.

27 juni 1940
(8) Een Blenheim van No. 235 Squadron stort neer bij Oegstgeest (precieze lokatie onbekend).

8 augustus 1940
(4) 15 Blenheims vielen de vliegvelden Schiphol en Valkenburg aan.

24-MRT-2005 VR 13:59 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:06

14 april 1941
(4,8, 9.2) Vliegbewegingen rondom vliegveld Valkenburg (ZH). Twee vliegtuigen vlogen over het vliegveld. Beide werden beschoten door de luchtafweer. Eén vliegtuig kwam neer in de richting van Oegstgeest-Leiden.

15/16 mei 1941
(8, 9.3) Nederlandse vliegvelden werden aangevallen. Er werden twee ontploffende bommen gemeld ten zuidwesten van de gemeente Valkenburg (ZH) en waarschijnlijk in de gemeenten Katwijk of Wassenaar. Er was geen sprake van persoonlijke of materiele schade binnen de gemeente.

10/11 oktober 1941
(4,8) Vliegveld Valkenburg was een alternatief doel voor Wellington bommenwerpers. Onbekend is of daadwerkelijk Valkenburg is aangevallen.

12/13 oktober 1941
(4,8) Vliegveld Valkenburg was een alternatief doel voor twee Blenheim bommenwerpers (No. 500 Squadron). Er werden inslagen op het vliegveld waargenomen.

29/30 oktober 1941
(2,8, 9.8) Zes bommen nabij vliegveld Valkenburg afgeworpen door Hampdens van onder andere No. 106 Squadron. Door luchtafweer stortte één Hampden neer in de Noordzee. De bommen vielen in noordoostelijke richting van het vliegveld. Persoonlijke ongelukken en materiele schade deden zich niet voor.

22/23 april 1942
(2,8) Eén Wellington doet een aanval op het vliegveld Valkenburg (ZH). Er zijn inslagen en branden in de zuidoosthoek van het vliegveld.

28/29 april 1942
(8) Eén Blenheim naar Valkenburg (ZH). Er werden geen resultaten waargenomen.

19 mei 1942
(9.12) Melding van het vinden van een door een vliegtuig afgeworpen voorwerp.

25/26 juni 1942
(2,8, 9.13) Grootscheepse aanval op Nederlandse vliegvelden. Onder andere Valkenburg (ZH) was doelwit. Op de meeste vliegvelden ontstond schade door inslagen en braken branden uit. Te vliegveld Valkenburg werden vijf a zes (brand)bommen afgeworpen. Eén bom viel zuidzuidwestelijk en de overige ten westen van de gemeente. Er werden geen persoonlijke ongelukken of materiele schade geconstateerd. Na een zoekactie waren ook geen blindgangers waargenomen.

4 juli 1942
(2,3,4,8) 3 Bostons vielen vliegveld Valkenburg aan. Er werden geen bommen afgeworpen. Met boordwapens werd wel geschoten. (5) Op een zondagavond viel een bom op de kalkfabriek (het industrieterrein langs de Katwijkerweg).

12 december 1942
(2,8) Twee Typhoons voerden aan aanval uit op de gebouwen en barakken op het vliegveld Valkenburg (ZH). Er werden geen bijzondere resultaten waargenomen.

04-MRT-2005 VR 14:00 ID:POELGEEST TEL:31715287508 B:07

12 augustus 1943
(8,15) 8th Air Force B-17 bommenwerpers vlogen naar doelen in Duitsland. Volgens een Duits rapport werden op vliegveld Valkenburg circa 35 brisantbommen afgeworpen met als gevolg dat twee mensen gewond en een onderkomen en telefoonleidingen beschadigd raakten. Volgens een bericht afkomstig uit het archief van de gemeente Katwijk wierpen naar schatting twee vliegtuigen bommen af. Deze kwamen terecht in de gemeente Katwijk met schade in het gebied "het Overrijn". Er is geen melding van deze aanval in de berichten van de 8th Air Force. Dit suggereert dat de aanval een "gelegenheidsaanval" was.

17 maart 1944
(8, 9.15) 8th Air Force P-47 B's en P-47 F's Thunderbolts vielen onder andere vliegveld Valkenburg aan. Er werd (volgens een Duits rapport) één brisantbom op het vliegveld afgeworpen zonder schade aan te richten. Volgens het proces-verbaal opgesteld door Opperwachtmeester E. Rous, was de bom op het vliegveld terecht gekomen.

15 augustus 1944
(8) Eight Air Force voert grote aanvallen uit in Duitsland en op vliegvelden in Nederland. Ook vliegveld Valkenburg was doelwit. Onbekend is hoeveel was afgeworpen en wat de schade was.

22 januari 1945
(8) 2nd Tactical Air Force voert met Typhoons van 146 Wing aanvallen uit op Oegstgeest. Onbekend is hoeveel was afgeworpen en wat de schade was.

Archiefonderzoek
Archiefonderzoek bij het EOC-KL te Culemborg heeft uitgewezen dat er geen archieven meer bestaan van overheidsdiensten uit de jaren zestig wat betreft het ruimen van explosieven. De meldingen voor het ophalen / ruimen van explosieven zijn bij het EOC-KL op schrift gearchiveerd vanaf 1973 tot en met 1998. Vanaf 1998 worden de aanmeldingen digitaal bijgehouden. Over de directe omgeving van gemeenten Rijnsburg en Oegstgeest zijn geen meldingen bekend.

Archiefonderzoek bij de Speciale Collecties bibliotheek Wageningen UR en de Topografische Dients Emmen, betrof de inzage en interpretatie van luchtfoto's genomen tijdens WOII boven het onderzoeksgebied. Bijlage 2 geeft een samenvatting van de geraadpleegde luchtfoto's.

Over het algemeen kan het volgende worden geconcludeerd op basis van de bestudeerde luchtfoto's: de gehele onderzoekslokatie is slechts zichtbaar op één luchtfoto (bijlage 5).Op de andere luchtfoto's (bijlage 6 en 7) zijn slechts delen van het onderzoeksgebied zichtbaar. Percelen met donkere en lichtere grijstinten zijn zichtbaar, duidend op verschillende gewassen of groeistadia. Schade als gevolg van luchtaanvallen uitgevoerd op 12 augustus 1943, 17 maart 1944, 15 augustus 1944 en op 22 januari 1945 zijn niet zichtbaar in de omgeving van de onderzoekslokatie.

24-MRT-2005 VR 14:00 ID:POELGEEST TEL:31715287608 B:08

2.4 *Samenvatting Probleeminventarisatie*

De probleem inventarisatie omvat het verzamelen van feitenmateriaal over het voorkomen van explosieven in de ondergrond van de onderzoekslokatie.

Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat er meerdere luchtaanvallen en vechtshandelingen hebben plaatsgevonden in directe omgeving van de onderzoekslokatie en eveneens ter plaatse van de onderzoekslokatie zelf. Hierdoor zijn drie gebieden in de onderzoekslokatie op grond van deze feiten verdacht: boerderij Veldheim, steenfabriek "De Ridder" en de pannenfabriek.

Bestudeerde luchtfoto's geven geen aanwijzingen voor schade als gevolg van luchtaanvallen vanaf 12 augustus 1943 (bijlage 5, 6 en 7).

Op basis van het literatuuronderzoek, wordt geconcludeerd dat een probleemanalyse dient te worden uitgevoerd.

24-MRT-2005 VR 14:01 ID:POELGEEST TEL:31715287608 B:09

Probleemanalyse

3.1 Algemeen

De probleemanalyse van een vooronderzoek omvat het analyseren van feitenmateriaal afkomstig van de probleeminventarisatie en omvat de vaststelling van het soort, aantal en de verschijningsvorm van mogelijk aanwezige explosieven, het vaststellen en afbakenen van het verdachte gebied en (zonodig) het opsporingsgebied alsmede het opstellen van een risico analyse.

2.5 Soort en hoeveelheid vermoede explosieven

Op basis van het archiefonderzoek (met name bij het EOC-KL) kan het volgende worden geconcludeerd over de soort van de vermoede explosieven:

(Nederlandse) artilleriegranaten kaliber 7.5 cm en 10.5 cm, (Nederlandse en Duitse) mortiergranaten, (Duitse) handgranaten (mitrailleur) kogels en afwerpbommen door Duitse bommenwerpers.

Uit de archieven van Valkenburg kan het volgende worden geconcludeerd (bijlage 2):
8 mei 1941
(9.1) Op een perceel tuinland aan de Valkenburgerweg werd een niet-ontplofte granaat aangetroffen. De granaat lag circa 20 tot 25 cm onder maaiveld en was tijdens het omspitten van de grond naar bovengekomen. De granaat was een kaliber 10.5 cm.

4 oktober 1941
(9.5, 9.6) Twee niet-ontplofte granaten werden aangetroffen op een percelen gelegen aan de Achterweg. De granaten lagen ondiep en waren kaliber "6 cm".

25 april 1942
(9.10) Een proces-verbaal over het aantreffen van een niet-ontplofte granaat (kaliber onbekend) op een perceel tuinland liggend langs de Sluissteeg.

11 september 1942
(9.14) Een proces-verbaal over het vinden van een wapen, munitie en handgranaten tijdens archeologische werkzaamheden op een perceel grond langs de Kerkweg.
Er dient te worden opgemerkt dat geen indicatie is te geven over de hoeveelheid en mogelijke toestand van de explosieven.

3.3 Verschijningsvorm vermoede explosieven

Op basis van het archiefonderzoek kan het volgende worden geconcludeerd over de verschijningsvorm van de vermoede explosieven:

De vermoede explosieven zijn afgeworpen, verschoten. Over vermoede explosieven die zijn gegooid of gedumpt zijn geen vermeldingen te vinden in de archieven.

04-MRT-2005 VR 14:01 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:10

3.4 *Inventarisatie lokatiespecifieke omstandigheden*

De globale ondergrond van de onderzoekslokatie is opgebouwd uit verscheidene grondlagen. De ondergrond is opgebouwd uit de ondiepere klei,siltige lagen tot de diepere zand lagen. De grondlagen worden onderbroken door zandlensen met stoorlaagjes van klei. De stabiele zand laag bevindt zich ongeveer op 15 meter minus maaiveld.

Op basis van historisch kaartmateriaal is de gemiddelde bodemhoogte circa NAP –0.2 meter. De grondwaterstand in het gebied wordt gedomineerd door het gemiddelde streefpeil van de Oude Rijn en bedraagt circa NAP –0.6 meter.

3.5 *Afbakening verdacht gebied*

Op basis van het archiefonderzoek kan het volgende worden geconcludeerd over de afbakening van het verdachte gebied voor het voorkomen van explosieven.

Op grond van het literatuuronderzoek is een deel van de onderzoekslokatie verdacht voor het voorkomen van explosieven op de voormalige "fronten" van de gevechten in mei 1940. Dit zijn de gebieden gelegen in het plangebied Rijnfront en het plangebied Frederiksoord Zuid en invliegfunnel (zie bijlage 8, rood gearceerd), de voormalige steenfabriek "De Ridder", de pannenfabriek en de (voormalige) lokatie van boerderij Veldheim. Op deze plaatsen hebben meermalen gevechtshandelingen plaatsgevonden in het begin van de WOII.

Op basis van indirecte feiten, is de gehele onderzoekslokatie verdacht voor het voorkomen van explosieven als gevolg van artilleriebombardementen en het neerkomen van luchtafweermunitie (bijlage 8, blauwe contour onderzoeksgebied)

De diepteligging van artillerie bedraagt vermoedelijk niet dieper dan 1 meter minus maaiveld. Door het ontbreken van drophoogte, vliegsnelheid en type explosieven is het niet mogelijk nauwkeurig dieptes te bepalen.

3.6 *Risicoanalyse vooronderzoek*

De risicoanalyse vooronderzoek is een conclusie volgend uit de informatie van de probleeminventarisatie en probleemanalyse met betrekking tot de toekomstige grondwerkzaamheden.

Met betrekking tot de ontwikkeling van plangebied Rijnfront en het plangebied Frederiksoord Zuid en invliegfunnel, dient rekening gehouden te worden dat er gebieden zijn, die op grond van het literatuuronderzoek verdacht zijn aangemerkt. Deze gebieden betreffen (voormalige) boerderij Veldheim, steenfabriek "De Ridder" en de pannenfabriek.

Om de risico's voor mens en materiaal te minimaliseren wordt geadviseerd een werkprotocol op te stellen indien werkzaamheden zullen plaatsvinden in het verdachte gebied.

24-MRT-2005 VR 14:01 ID:POELGEEST TEL:31715237606 B:11

4 Samenvatting en aanbevelingen

4.1 Samenvatting

Gemeente Oegstgeest ("opdrachtgever") heeft T&A Survey BV ("T&A") eind december 2004 opdracht verleend voor het uitvoeren van een vooronderzoek naar de aanwezigheid van Conventionele Explosieven afkomstig van de Tweede Wereldoorlog (verder "explosieven") ter plaatse van het plangebied Rijnfront en het plangebied Frederiksoord Zuid en invliegfunnel in de gemeenten Oegstgeest en Rijnsburg.

In Rijnfront komen zo'n 1.400 woningen en ongeveer 200.000m2 ruimte voor hoogwaardige kantoren in de bio- en lifescience. Naast woningen en kantoren komen er ook voorzieningen als scholen, winkels en een gezondheidscentrum. Bovendien moet er voldoende ruimte komen voor nieuwe groengebieden en voorzieningen voor recreatie.

Het ontwikkelen van een bestemmingsplan waarbij tuinbouwgebied wordt getransformeerd tot woongebied is de aanleiding van het vooronderzoek. Wanneer op basis van de resultaten van het vooronderzoek één of meerdere lokaties als verdacht worden gekenmerkt, dient een advies gegeven te worden over het vervolgtraject.

Het doel van het vooronderzoek kan als volgt worden omschreven: het vaststellen van de risico's met betrekking tot de aanwezigheid van explosieven in de bodem van het onderzoeksgebied (zie bijlage 1).

Het onderzoeksgebied is gelegen nabij de gemeenten Rijnsburg en Oegstgeest en het onderzoeksgebied valt binnen het plangebied Rijnfront en het plangebied Frederiksoord Zuid en invliegfunnel van de gemeenten Rijnsburg en Oegstgeest.

Op basis van de kroniek van de gevechtshandelingen in de omgeving van het Vliegkamp kan het volgende worden geconcludeerd.

In de periode 10 tot en met 14 mei 1940 vonden gevechtshandelingen plaats in de gemeente Valkenburg (ZH), Oegstgeest, Rijnsburg, het vliegveld Valkenburg (ZH), boerderij Veldheim en de steenfabriek "De Ridder". Vanaf de Haagsche Schouw en steenfabriek "De Ridder", zijn onder andere mortieraanvallen uitgevoerd op vliegveld Valkenburg. In de omgeving van deze posities is gevochten tussen het Nederlandse en Duitse leger met artillerie- en mortiergranaten en verder met handwapens. Tevens in en om de pannenfabriek hebben gevechten plaatsgevonden met handwapens. In de periode na 14 mei 1940 tot het einde van de oorlog zijn geen gevechtshandelingen meer geweest die op de grond plaatsvonden.

Bestudeerde luchtfoto's geven geen aanwijzingen voor schade als gevolg van luchtaanvallen vanaf 12 augustus 1943.

Het archief van het EOC-KL heeft, behalve het vliegkamp, geen aanmeldingen van gevonden explosieven binnen of nabij de vliegveld Valkenburg (ZH) en in de directe omgeving van de gemeenten Rijnsburg en Oegstgeest.

Met betrekking tot de ontwikkeling van plangebied Rijnfront en het plangebied Frederiksoord Zuid en invliegfunnel, dient rekening gehouden te worden dat er gebieden zijn, die op grond van het literatuuronderzoek verdacht aangemerkt. Deze gebieden betreffen (voormalige)

24-MRT-2005 VR 14:02 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:12

boerderij Veldheim, steenfabriek "De Ridder" en pannenfabriek. De exacte lokatie en aard van de mogelijke explosieven zijn onbekend. De verdachte gebieden staan aangegeven in bijlage 8.

De overige lokaties zijn op basis van indirecte feiten, verdacht op het mogelijk voorkomen van explosieven als gevolg van artilleriebombardementen en het neerkomen van luchtafweermunitie.

Voor alle lokaties geldt dat men rekening dient te houden met het aantreffen van explosieven tijdens grondverzet werkzaamheden. Een ongecontroleerde detonatie als gevolg van grondverzet werkzaamheden kan schade aan materieel of persoonlijk letsel aan direct bij het werk betrokken personeel veroorzaken.

4.2 Aanbevelingen

Naar aanleiding van het verrichte vooronderzoek wordt het volgende aanbevolen:

De drie verdachte gebieden in de plangebieden (voormalige boerderij Veldheim, voormalige steenfabriek "De Ridder" en de voormalige pannenfabriek) dienen voorafgaand aan grondverzetwerkzaamheden een detectieonderzoek naar explosieven te worden uitgevoerd om de risico's tijdens de grondverzetwerkzaamheden te minimaliseren.

Voor de overige plangebieden dienen een werkprotocol explosieven te worden opgesteld waarin staat beschreven hoe te handelen bij een onverwachte vondst van explosieven.

Opstellen werkprotocol explosieven
Een werkprotocol explosieven is een protocol waarin is uiteengezet hoe te handelen wanneer explosieven worden aangetroffen tijdens grondwerkzaamheden binnen de gemeente. Betrokken personen op het werk, weten na een explosievenvondst meestal niet hoe te handelen, omdat gevolgrisico's moeilijk te bepalen zijn. De fase direct na een vondst is cruciaal voor het verdere verloop van het project. Een juiste inschatting van het risico voorkomt onnodige stagnatie van het project en verkleint de kans op onveilig handelen.
Tevens wordt het belang van een EOR (explosive ordnance reconnaicance oftewel explosieven-herkenner) beschreven die bij (toekomstige) werkzaamheden nauw betrokken dient te zijn bij soortgelijke projecten. Een ambtenaar van de gemeenten en / of betrokken projectmedewerkers kunnen een opleiding tot EOR volgen.

04-MRT-2005 VR 14:02 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:13

Algemene opzet explosieven onderzoek
Een algemeen explosieven onderzoek kan in een drietal fasen worden onderverdeeld:

1) Vooronderzoek
2) Detectie
3) Benadering

Fase 2 – Detectie

Indien het vooronderzoek hiertoe aanleiding geeft dient fase 2 te worden uitgevoerd. Doel van dit veldonderzoek is het drie dimensionaal vaststellen van de positie van verdachte objecten (mogelijke explosieven) in het opsporingsgebied met behulp van geofysische meettechnieken.

De detectie bestaat uit twee deelfasen, die in de praktijk echter zonder onderbreking achter elkaar worden uitgevoerd:

A) Werkvoorbereiding detectie onderzoek

B) Detectiewerkzaamheden

Voor aanvang van de detectie werkzaamheden in het veld dienen een projectplan en een projectcontroleplan te worden opgesteld aan de hand van de resultaten van het vooronderzoek. Vervolgens kunnen de detectiewerkzaamheden worden uitgevoerd, waarbij in de meeste gevallen met meetapparatuur over het onderzoeksgebied wordt gelopen zonder de ondergrond te beroeren.

Fase 3 – Benadering

Indien het detectieonderzoek een aantal verdachte lokaties oplevert, dient fase 3 te worden uitgevoerd. Doel van deze veldwerkzaamheden is het blootleggen van de verdachte objecten, bijvoorbeeld door ontgraving. Vervolgens worden de verdachte objecten geïdentificeerd en indien noodzakelijk, veiliggesteld en verwijderd.

De benadering bestaat uit vijf deelfasen:

A) Werkvoorbereiding benadering

B) Benadering en identificatie

C) Tijdelijk veiligstellen en/of opslag van aangetroffen explosieven*

D) Overdracht aan Explosieven Opruimings Commando*

E) Oplevering en Evaluatie

*) indien van toepassing

Voor aanvang van de benaderingswerkzaamheden dienen een projectplan en een projectcontroleplan te worden opgesteld in nauw overleg met de betreffende gemeenten, zijnde de verantwoordelijke partij voor openbare orde en veiligheid. Vervolgens kunnen de verdachte objecten worden geïdentificeerd en in het geval van een daadwerkelijk explosief worden veiliggesteld en overgedragen aan de Explosieven Opruimings Dienst van het Ministerie van Defensie. Tenslotte wordt een opleveringsdocument verstrekt en het project geëvalueerd.

24-MRT-2005 VR 14:03 ID:POELGEEST TEL:31715287608 B:14

5 Betrouwbaarheid

Het vooronderzoek behandeld in deze rapportage is op zorgvuldige wijze uitgevoerd volgens algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Middels een ISO-9001:2000 en VCA** gecertificeerd kwaliteitssysteem waarborgt T&A de kwaliteit en veiligheid van haar diensten.

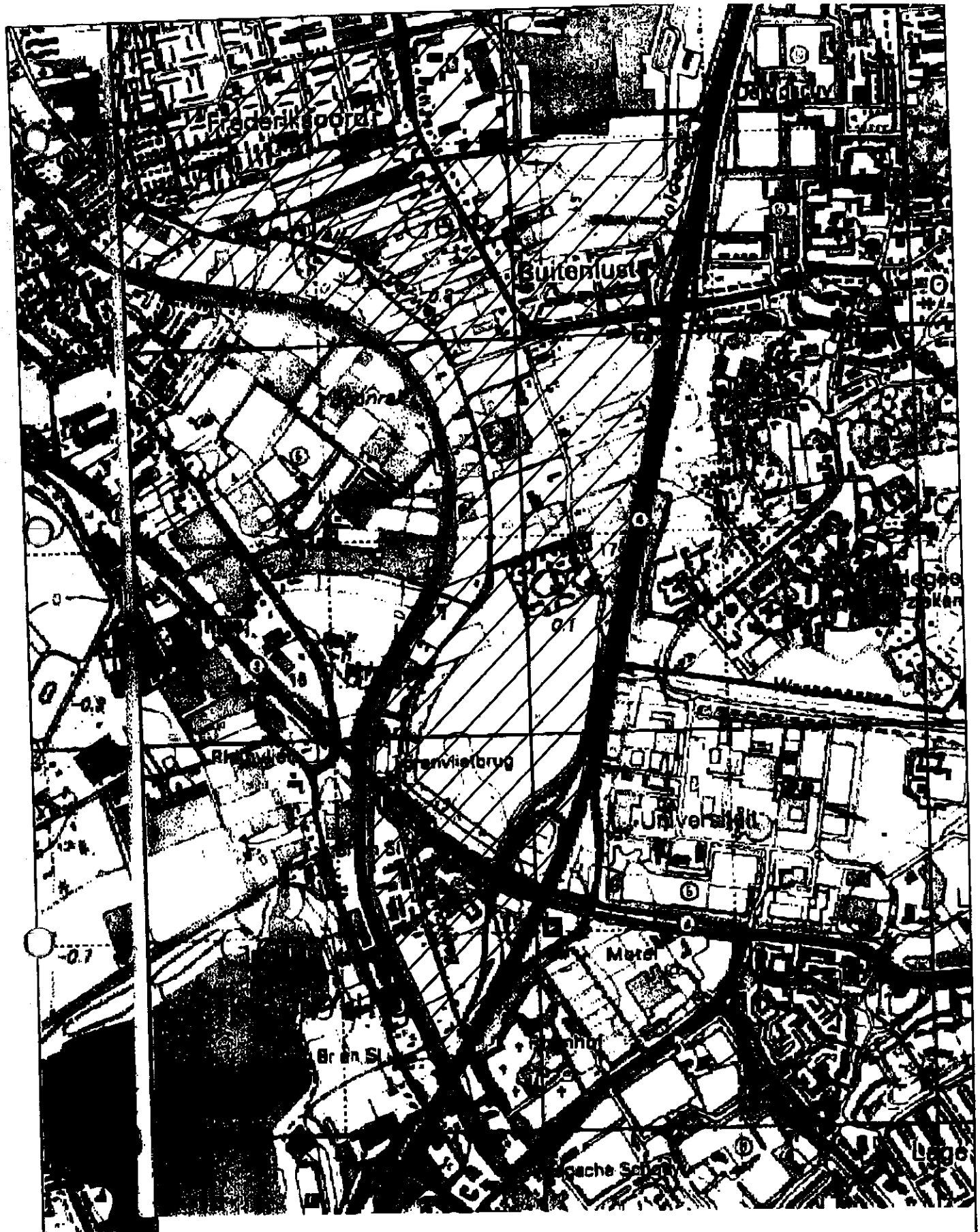
T&A werkt conform de Branche RichtLijn; Opsporen van conventionele explosieven. Voor het jaar 2004 geldt een overgangsregeling. T&A voert projecten uit conform de eisen en normen zoals gesteld in het Bijdragebesluit van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

T&A streeft naar een zo groot mogelijke representativiteit van het onderzoek. Een vooronderzoek is echter gebaseerd op een (relatief) beperkt archiefonderzoek. Zodoende blijft het mogelijk dat relevante informatie niet wordt achterhaald.

T&A acht zich niet aansprakelijk voor de schade die mogelijk voortvloeit uit het gebruik van haar onderzoeksresultaten.

24-MRT-2005 VR 14:03 ID:POELGEEST TEL:31715287506 8:15

Bijlage 1: Overzichtskaart onderzoekslokatie

Onderzoekslokatie plangebied Rijnfront, Frederiksoord Zuid & invliegfunnel

Bijlage 1: Overzichtskaart onderzoekslokatie
Opdrachtgever: Gemeente Oegstgeest
Project nr: 1104-GPR764
Schaal 1:13000
Formaat A4 | Tekenaar: GvB
Datum: 28 januari 2005

T&A SURVEY

24-MRT-2005 VR 14:04 ID:POELGEEST TEL:31715287506 B:17

Bijlage 2: Literatuurlijst

1. Duijn van, M.J., et al., 1995. Katwijk: oorlog & bevrijding. Seashore PR.
2. Harff, P., en Harff, D., 2002. Noordwijk, Katwijk en Valkenburg, Atlantikwall 1940-1945. De Witte, Veldhoven.
3. Korthals Altes, A., 1984. Luchtgevaar, luchtaanvallen op Nederland 1940-1945. Sijthoff / Amsterdam.
4. Middlebrook, M. and Everitt, C., 2000. The Bomber Command War Diaries, An operational reference book 1939-1945. Midland publishing.
5. Oesterholt-Vis, C., en Imthorn, H., 1985. Valkenburg ZH in oorlog 1940-1945. Vereniging "Oud Valkenburg".
6. Oorschot, F.N., 2004. www.mei1940.nl
7. Portengen, J., 1995. Herleefd verleden. Strijd om vliegveld Valkenburg (ZH) in mei 1940. Eburon, Delft.
8. Zwanenburg, G.J., 1992. En nooit was het stil.... Deel I en II. Koninklijke Luchtmacht Bureau Drukwerkvoorziening Korps Luchtmachtstaf.

Dossiers uit archief gemeente Valkenburg:

(9) 877 Luchtbescherming, 1936-1945, 1 omslag
(10) 878 Militair vliegveld, 1939-1945, 1 omslag
(11) 879 Staat van oorlog en beleg, 1940-1941, 1 omslag
(12) 881 Correspondentie met het militair gezag, 1945-1946, 1 omslag
(13) 882 Onteigeningen en inbeslagname landerijen door de Duitse Weermacht, 1940-1946, 1 omslag
(14) 890 Schade t.g.v. oorlogsgeweld, 1940-1941, 1 omslag

Geraadpleegde en geïnterpreteerde luchtfotoseries bij de Speciale Collecties bibliotheek Wageningen UR:

Collectie 113, fotonummers, 3429 tm 3434, gedateerd 10-09-1944
Collectie 152, fotonummers, 3360 tm 3364, gedateerd 26-12-1944
Collectie 289, fotonummers, 3181 tm 3184, gedateerd 13-09-1944
Collectie 334, fotonummers, 3115 tm 3118, gedateerd 12-09-1944
Collectie 99, fotonummers, 3203 tm 3204, gedateerd 30-11-1944
Collectie 295, fotonummers, 3067 tm 3068, gedateerd 10-09-1944

Geraadpleegde en geïnterpreteerde luchtfoto's bij de Topografische Dienst Emmen:

Fotonummer(s) 1114, 28 februari 43
Fotonummer(s) 2130, 2131, 28 februari 1943
Fotonummer(s) 3113, 3114 en 3115, 18 december 1944
Fotonummer(s) 3348, 18 maart 1945
Fotonummer(s) 4128, 28 mei 1944

24-MRT-2005 VR 14:05 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:18

Bijlage 3: Delen van archief Luchtbescherming, 1936-1945 omgeving vliegveld Valkenburg (ZH).

14 April 42.

65.B/61

Aan
den Heer Rijksinspecteur voor de Bescherming
van de Bevolking tegen Luchtaanvallen,
te
's-Gravenhage.
Heerengracht 23.

rzending Proces-verbaal
n ongevallen.

Bijl: 2

In verband met de desbetreffende voorschriften, doe ik U hierbij in duplo toekomen, een door den gemeente-veldwachter E. Rous opgemaakt en getekend proces-verbaal terzake van het neerkomen van bommen uit een vliegtuig in den nacht van 12 op13 April 1942.

De Burgemeester van Valkenburg Z.H.

04-MRT-2005 VR 14:06 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:20

13 VALKENBURG Z-H.
PHO JUBILEA.
No. 6.

P R O C E S - V E R B A A L .

derwerp:
elag met voodelij-
sloop.
betreffende:
i Wil, geboren te
burg 9 Februari
handelaar, woon-
ewijkseweg 15 te
nburg Z-H.
bewonden:
mella c Vries, en
n Zandbergen, res-
velijk wonende Kat-
weg 45 en 47 te
burg Z-H. --------

Op Zondag 12 April 1942, des avonds omstreeks 10.45 u.v, bevond ik mij, [illegible] gemeente- en ambtelijke rijksveldwachter der gemeente Valkenburg Z.H., al, in mijn woning te Valkenburg Z-H. Ik kreeg het gehuil van een alarmerend vliegtuig en direct daarna het [illegible] maal, zulks naar mijn oordeel, door verontrustend dicht overkomend vliegtuig. Ten gevolge hiervan ging ik [illegible] naar buiten, teneinde te constateren waarvandaan het vliegtuig kwam. Hierbij zag ik, dat het vliegtuig in de richting van Valkenburg Z-H. met zware [illegible] vuur begon te geven. Onmiddellijk daarop hoorde ik een [illegible] ontploffing, waarbij ik meende te bemerken, dat deze ontploffing in de omgeving der Ketwijkseweg in deze gemeente, bomen, alwaar mij werd medegedeeld dat in de omgeving der Ketwijkseweg in deze gemeente, bomen- [illegible] had plaats gehad, waarbij gewonden waren gevallen. Ik begaf mij [illegible] om [illegible] bij persoonl No 37 aan [illegible] van den weg liggen. Deze bevolking met mij/ behulpzame en helpende van de [illegible] ter plaatse kwamen en mij werd medegedeeld dat waarschijnlijk een [illegible] in de onmiddellijke omgeving lag, met [illegible], zodat ik met mij onbekend voorwerp [illegible] van [illegible] zoveelmogelijk boven [illegible] zijn gaande hield., [illegible] van de [illegible] van de [illegible] een [illegible] woningen in de nabijheid daar de bewoners [illegible] en het verkeer over [illegible] gesloten van den [illegible] werd gelegd., Vervolgens werd vastgesteld door de politie in [illegible] dat er een [illegible] bevonden te [illegible], [illegible] vermeld, dat bij de [illegible] aldaar gevallen slachtoffers [illegible] zijn, bestaan uit [illegible] 9 December 1940, van [illegible], [illegible] Ketwijkseweg 15 te Valkenburg Z-H. [illegible] [illegible] [illegible], oud 22 jaren, wonende Ketwijkseweg 15 en [illegible], oud 71 jaren, wonende Ketwijkseweg 47 beiden te Valkenburg Z-H. Beide [illegible] zijn [illegible] ten gevolge van [illegible] [illegible] [illegible]

bevredigend. De bom diende den gemeenschappelijken bouwstand barak, was niet te gebruiken, daar deze stond op 90 à 95 Meter afstand, waar de blindgänger werd vermoed. Uit het door mij ingestelde onderzoek te gebleken, dat alle getroffenen zich buiten op den Katwijkerweg bevonden. Het lijk van de dit, dat naar de barak was overgebracht, is medisch met toestemming van den Heer Officier van Justitie ter beschikking gesteld van zijn ouders. De afzetting en ontruiming bleef gehandhaafd.

streeks 0.30 uur nacht geconstateerd. In den morgen van 13 April 1942, werd door mij, terwijl door den Heer Wiegman, Inspecteur bij de Luchtbeschermingsdienst in het Rayon Leiden, die voor de Bescherming van de Bevolking tegen Luchtaanvallen, een onderzoek ingesteld. Hieruit bleek, dat nu. Personen omtrent voorwerp dat in den grond zat, was een bus welke gediend had tot berging van een parachute voor een lichtfakkel. Volgens mededeeling van den Heer Wiegman, bevonden deze ook te waarschijnlijkheid drie lichte bommen gevallen, n.l. n gehoord en één op een getoonde kaart o.a. het kantoor de gevestigd bben bemerkt van de N.V. Scheelpakfabriek te Valkenburg Z.H., één op eene plastijzeren loodsje op het terrein, terwijl twee waren leine voorwer- gevallen op een stukje open grond, op een afstand van n de omgeving lelen. bijv.g.g. 10 à 12 Meter van twee woningen, welke op datzelfde terrein staan. Na onderzoek door den Heer Wiegman, met deze toestemming, om redat de scherven waren verzameld, het verkeer door te laten gaan en de ontruimde woningen door de bewoners te doen betrekken. Daar intusschen door Duitsche militairen van het vliegveld in deze gemeente, een onderzoek werd ingesteld, kon, nadat deze hun onderzoek hadden beëindigd, het verkeer te 12 uur 's middags doorgaan, en konden de bewoners hun woningen weer betrekken. In totaal waren 33 woningen ontruimd, omvattende ± 165 personen. Deze waren bij familie en bekenden ondergebracht. In den morgen van 13 April 1942, te omstreeks 12 uur, werd door mij, in een perceel tuinland, gelegen langs de Katwijkerweg, op een afstand van 70 à 80 Meter van de plaats waar de bominslag had plaats gehad, een bus gevonden, gelijk aan die welke reeds eerder was gevonden. Beide bussen zijn door de Duitsche militairen medegenomen naar het militaire vliegveld.

In verband hiermede hoorde ik op 13 April 1942: Jan. de Mooij en L.B. van Elton., beiden behoorende tot de vaste Kern der L.B.D. dezer gemeente, die mij verklaarden:

" Hedenavond omstreeks 10.45 uur, bevonden wij ons op patrouille op den Middenweg. Wij hoorden een naderend vliegtuig komende van uit het Westen en bemerkten dat het ten Westen van deze gemeente een of meer lichtraketten had uitgeworpen. [illegible] dezelfde waren ontdekt door deze [illegible] bewoning.

04-MRT-2005 VR 14:06 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:22

door de plaatselijke bevolking. Daar het vliegtuig voor verkiezingen werd beschouwd, zagen wij het op een hoogte van 200 a 300 Meter overvliegen. "Ij hoorden een geluid als van een explosie en het geluid als van neervallende kleine voorwerpen. Hierop begaven wij ons naar [illegible] Verder verklaarde [illegible] dat hij en wijf. de heer J. Boerkamp, evenzeer behorende tot de Vrijz. Groep R.K.D., die mij verklaarden:" In den nacht van 12 op 13 April 1942, omstreeks 3.30 uur, bevonden wij ons op den Overijsselsweg, in deze gemeente toen wij achter ons een luid bommen, de volgde door een geluid alsof verschillende kleine voorwerpen neervielen, juist vanaf welke kant dit, vermag ik niet te zeggen, in welke bevuren bommen waren gevallen".

Door de bovenbedoelde bommen zijn enige woningen, dezelfde woningen zijn ernstige glasschade, enige minder ernstige glasschade, terwijl bij enkele anderen in woningen en broeikassen van of meer ruiten werden vernield. Aan [illegible] der N.V. Scheepshalfabriek bevond ernstige schade terwijl het plaatselijke [illegible] veel vernield, bij enige [illegible] enige schade [illegible]. De totale schade bedraagt naar raming aan gebouwen ± f 2500.-- en aan meubelen en kleeding f 1000.-.

Hiervan is door mij op afgelegden ambtseed opgemaakt, gesloten en getekend dit proces-verbaal te Volkenburg Z-H., den 15den April 1942.

De veldwachter voornoemd:

Gezien:
De burgemeester van Volkenburg Z-H-

04-MRT-2005 VR 14:08 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:23

VALKENBURG Z.H.
POSTREKENING 69051
TELEFOON KATWIJK 8

VALKENBURG Z.H. 25 April 1942.

No. 65.8

ONDERWERP:

ing van proces-verbaal gevallen.

Aan

den Hoer Rijksinspecteur voor de Bescherming van de Bevolking tegen Luchtaanvallen,
Heerengracht 23,
te
's - G R A V E N H A G E .

Ingevolge de aanwijzingen van den Secretaris-generaal van het Departement van Binnenlandsche Zaken, neergelegd in zijn bij schrijven van 9 December 1940 No 2635 Afd. Kabinet toegezonden afschrift van 5 December 1940, heb ik de eer U hierbij te doen toekomen een proces-verbaal in duplo opgemaakt door den gemeente-veldwachter E. Kous, betreffende het vinden van een niet ontplofte granaat.

De Burgemeester van Valkenburg Z.H.,

N.B. Gelieve bij het antwoord, datum, nummer en onderwerp van dit schrijven aan te halen.

24-MRT-2005 VR 14:07 ID:POELGEEST TEL:31715237606 B:24

[illegible]

Aanwezig:
[illegible]

P R O C E S - V E R B A A L .

De vrijdag, 1- April 1900 twee en veertig;

[illegible] Rijks Veld- en Landmeter [illegible] eigenaar van gemeente Valkenburg Z-L., om mij [illegible] [illegible] te [illegible], van beroep [illegible], wonende te [illegible] te Valkenburg Z-L., over de [illegible] en [illegible], over welke [illegible] met den [illegible] grens [illegible] in zijn hand.

Aangevraagd verklaarde [illegible]:

" Deze grens in deze zij gevonden, zij het verlengstuk van grenssteen, op een perceel tusschen, liggende langs de Kluisstraat, te Valkenburg Z-L. Ik was bij mij om de grens te bepalen aan het verzoek dezer gemeente."

Ik Veldwachtmeester, aan de grens van voldaan overgenomen en opgedragen in een perceel van aan de gemeente Valkenburg Z-L- aan de gebouwtje. Deze grens, welke waarschijnlijk is van het caliber 6 c.M. in waarschijnlijk afhuzetig van de bosschieting van Valkenburg Z-L-, gedurende de oefeningen van 1-14 Mei 1900 en heeft dienaangaande te den grens gelegen.

Hiervan is deze PV. op uitdrukkelijk verzoek opgemaakt, gesloten en getekend met gemeente-verbaal te Valkenburg Z-L. den [illegible] April 1900.

De Veldwachtmeester voornoemd:

[illegible]

Aanwezig:
[illegible] van Valkenburg Z-L.

[illegible]

VAN
/ALKENBURG Z.H.
POSTREKENING 40031
TELEFOON KATWIJK 0

VALKENBURG Z.H., 20 April 19 42.

/AN
DEN HEER RIJKSINSPECTEUR VOOR DE BESCHERM/
MING VAN DE BEVOLKING TEGEN LUCHTAANVALLEN,
HENRIËTTEGRACHT 23
TE
's - G R A V E N H A G E.

No. 65.8

ONDERWERP:

nding proces-verbaal.

Ingevolge de aanwijzingen van den Heer Secretaris-Generaal van het Departement van Binnenlandsche Zaken, neergelegd in zijn bij schrijven van 9 December 1940 No. 2633 Afd. Kabinet toegezonden afschrift van 5 December 1940, heb ik de eer U te doen toekomen een proces-verbaal in duplo opgemaakt door den gemeente-veldwachter Z. Roos, betreffende aanvulling van de proces-sen-verbaal No. 6, d.d. 13 April 1942 en No. 7 d.d. 25 April 1942, betreffende bominslag en het vinden van een niet ontplofte granaat.

De Burgemeester van Valkenburg Z.H.

N.B. Gelieve bij het antwoord, datum, nummer en onderwerp van dit schrijven aan te halen.

04-MRT-2005 VR 14:07 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:26

Ter Verbaliseering Z.H.
Ministerie van Justitie.
o. S.

Onderwerp:
Opmaking van proces-verbaal No. 6, d.d. 15 April 1942 en No. 7, d.d. 25 April 1942, betreffende onderzoek naar en het vinden van een niet ontploft projectiel.

P R O C E S - V E R B A A L.

De ondergetekende: [illegible], gemeente-veldwachter en onbezoldigd rijksveldwachter der gemeente Valkenburg Z.H., verklaart op den eed bij de aanvaarding zijner bediening afgelegd, het volgende:

Naar aanleiding van de op 12 April 1942, op het terrein van de N.V. Schelpkalkfabrieken, in deze gemeente plaats gehad hebbende bomaanworp en de mogelijke aanwezigheid van blindgangers, is op Zondag 26 April 1942, door den Feuerwerker HUBINGER, van het Sprengcommando Luftgau Holland, een onderzoek ingesteld. Nadat op de plaats waar een blindganger werd vermoed tot een diepte van ± 3 Meter was gegraven door een viertal arbeiders onder leiding van Hubinger, werd verder graven, door het aanwezige grondwater, niet mogelijk. Door Feuerwerker Hubinger is hierna een lading springstoffen in den grond aangebracht, welke wanneer deze tot ontploffing werd gebracht, een eventueele blindganger eveneens zou doen explodeeren. Nadat de omwonende waren gewaarschuwd om de ramen open te zetten en zich op te houden in de tegenovergestelde zijde van hun woning van de plaats waar de explosie zou plaats vinden, werd het verkeer over den Katwijkerweg even stil gelegd en de lading tot ontploffing gebracht. Nadat dit was geschied, kon het verkeer weer doorgaan. Volgens verklaring van Hubinger, was in de kuil een kleine bom geexplodeerd. Hierna werd onder diens leiding op den bodem van de kuil een laag beton gestort ter dikte van ± 25 c.M. Ongelukken wanneer niet voor, terwijl geen schade werd aangericht.

De granaat bedoeld in proces-verbaal No. 7, d.d. 25 April 1942 is door Feuerwerker Hubinger mede genomen.

Hiervan is door mij opgemaakt, gesloten en getekend dit proces-verbaal te Valkenburg Z.H. den 27sten April 1942.

De veldwachter voornoemd:

Gezien:
De burgemeester van Valkenburg Z.H.

04-MRT-2005 VR 14:07 ID:POELGEEST TEL:31715237606 B:27

VALKENBURG Z.H.
POSTREKENING 40031
TELEFOON KATWIJK 8

VALKENBURG Z.H., 21 Mei 1942.

No. 65.8.

ONDERWERP:

. van een voorwerp, waarschijn-
itgeworpen vanuit een vlieg-

AAN
DEN HEER RIJKSINSPECTEUR VOOR DE BESCHER-
MING VAN DE BEVOLKING TEGEN LUCHTAANVALLEN,
HERENGRACHT 23, te
's - G R A V E N H A G E .

Ingevolge de aanwijzingen van den Secretaris-Generaal van het Departement van Binnenlandsche Zaken, neergelegd in zijn bij schrijven van 5 December 1940 No 2635 Afd. Kabinet toegezonden afschrift van 2 December 1940, heb ik de eer U hierbij te doen toekomen een proces-verbaal in duplo opgemaakt door den gemeent-veldwachter E. Roos, betreffende het vinden van een waarschijnlijk van uit een vliegtuig uitgeworpen voorwerp.

De Burgemeester van Valkenburg Z-H-

N.B. Gelieve bij het antwoord, datum, nummer en onderwerp van dit schrijven aan te halen.

04-MRT-2005 VR 14:08 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:28

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Onderwerp:

Vinden van een vermoedelijk afgeworpen [illegible]

Op Dinsdag 19 Mei 1942, des namiddags omstreeks 2.45 uur, werd mijn [illegible] gemeente en burgemeester der gemeente Valkenburg Z.-L., mededeeling gedaan, dat op een perceel bouwland, terzijde van den Ankerweg, in deze gemeente, een bus lag waarvan bevestigd een kleine parachute en welk voorwerp waarschijnlijk van uit een vliegtuig was neergelaten. Ik begaf mij daarheen en toen in ter plaatse kwam, trof ik alsdaar een drie Duitsche militairen, welke mijn gelegerd op het militaire vliegveld in deze gemeente. Een van deze militairen had een bus in zijn hand, van blank metaal, welke bus een doorsnede had van naar schatting 15 à 16 c.M. en ongeveer dezelfde hoogte, terwijl de bus aan de bovenzijde puntig uitliep. Bovendien militairen hadden evenmin een stuk gaas bij zich en een kleine tang. Toen ik ter plaatse kwam, verwijderden zij juist. Van stuk dan stukjesgaas lag nog ter plaatse. Dit draad is door mij in bewaring genomen en tijdelijk opgeborgen in het Raadhuis dezer gemeente. Het draad had een lengte van naar schatting 20 à 100 Meter. De bus, het gaas en het draad zijn door de Duitsche militairen medegenomen naar het militaire vliegveld, alhier.

In verband hiermede hoorde ik: [illegible] en [illegible], welke behoorende tot de vaste kern van de Inlichtingendienst der gemeente Valkenburg Z.-L., dat zij verklaarden: "Gedenavond omstreeks 2.30 uur werd ons opgewekt, dat aan de Ankerweg, in deze gemeente een vrachtwerp lag, dat waarschijnlijk uit een vliegtuig was afgeworpen. Wij begaven ons derwaarts en direct nadat wij ter plaatse waren gekomen, kwamen drie Duitsche militairen van het vliegveld daar aan. Deze militairen hebben een blank metalen bus, waarmee enige rook kwam even in een sloot onder water gehouden en deze daarna medegenomen naar het militaire vliegveld. Hetzelfde werd door hen gedaan met een kleine parachute, welke een doorsnede had van ± 1 Meter, ook welke was gebruikmaakt en van zijde was, en welke voorwerpen eveneens door hen ter plaatse lagen. Het touw had een lengte van naar schatting 100 Meter."

Ik verbleef nog hierna toe dat geen persoonlijke omstandigheden voorkwamen, terwijl er materieele schade werd aangericht.

Hiervan is door mij op bijgaanden ambtenaar dagaan, dan mededeeling en getekend met [illegible] te Valkenburg L.-L. den 21sten Mei 1942.

De [illegible]

Aanlagen:

[illegible]

[illegible]

24-MRT-2005 VR 14:08 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:29

65.8

Worp door vliegtuig.

AAN
DEN HEER RIJKSINSPECTEUR VOOR DE BESCHERMING VAN DE BEVOLKING TEGEN LUCHTAANVALLEN,
HEERENGRACHT 23, TE
's - G R A V E N H A G E .

Ingevolge de aanwijzingen van den Secretaris-Generaal van het Departement van Binnenlandsche Zaken, meergelegd in zijn bij schrijven van 9 December 1940 No 2635 Afd. Kabinet toegezonden afschrift van 5 December 1940, heb ik de eer U hierbij in duplo te doen toekomen een proces-verbaal opgemaakt door E. Roos, veldwachter dezer gemeente, betreffende bomworp vanuit een vliegtuig.

De Burgemeester van Valkenburg Z-H.

14-MRT-2005 VR 14:08 ID:POELGEEST TEL:31715287506 B:30

P R O C E S - V E R B A A L .

Onderwerp:
Vuurgevecht door een vliegtuig.

Op Zondagmorgen, 28 Juni 1942, des avonds omstreeks 11.45 uur, bevond ik mij binnen Valkenburg Z-H., mij in een woning, gelegen aan de Langestraat te Valkenburg Z-H. Van uit de kamer waar ik mij bevond, had ik een vrij uitzicht over het gedeelte van het militaire vliegveld, liggende in deze gemeente. Plotseling zag ik een felle lichtflits van uit de richting van het vliegveld Zuid-Zuid-Oostelijk van de kom der gemeente Valkenburg Z-H. gevolgd door een dreunende slag, als van een explosieve bom. Direct hierop zag ik nog een lichtflits welke werd gevolgd door een slag. Onmiddellijk hierop werd van het vliegveld afweervuur gegeven en aan de richting waarin het afweervuur zich verplaatste, was de vliegrichting van het vliegtuig gelijk in de richting Noord-West. Enkele seconden later, hoorde ik westelijk van de kom dezer gemeente eenige slagen, blijkbaar veroorzaakt door bomafworp. Tevens hoorde ik het geluid van een vliegtuig dat zich in Noord-Oostelijke richting verwijderde. Onmiddellijk werd door mij op de plaats waar de eerste bomafworp had plaatsgehad, een fel lichtschijnsel waargenomen, alsof een plaatselijke lichtvlam of brandbommen op den grond lagen te branden. De enkele minuten waren deze blijkbaar uitgebrand, want het lichtschijnsel was verdwenen. Op de plaats waar de laatste bommen waren gevallen, zag ik een vuurgloed met enige rookontwikkeling, blijkbaar afkomstig van een benzine van geringe omvang. De omgeving van wolf uur was tot dan blijkbaar gevlucht, want de vuurgloed was verdwenen. In totaal zijn naar schatting vijf à zes bommen afgeworpen, terwijl de mogelijkheid bestaat dat ook brandbommen zijn afgeworpen. Of de bommen /op het vliegveld of daarbuiten zijn neergekomen was van uit deze gemeente niet waar te nemen. Voor de bommen ontploften, was door mij geen geluid van een naderend vliegtuig waargenomen. In deze gemeente werden geen persoonlijke ongelukken of materieele schade geconstateerd, behoudens eenige glasruiten, welke blijkbaar door de trilling van de lucht braken. Zoodra de dag aanbrak in den morgen van 28 Juni 1942, is door mij, met eenige andere personen, een onderzoek ingesteld naar eventueele bliksemgangers, welke mogelijk in deze gemeente konden zijn neergekomen. Dit onderzoek leverde geen resultaat.

04-MRT-2005 VR 14:08 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:81

Hiervoods door mij op eigenlezen wachtgeld opgemaakt,
gesloten en getekend dit proces-verbaal te Valkenburg Z-H.
den 26sten Juni 1942.

De rijkswachter voornoemd:

Gezien:
Burgemeester van Valkenburg Z-H.:

04-MRT-2005 VR 14:09 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:82

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

P R O C E S - V E R B A A L .

[illegible]

Op [illegible] 9 September 1940, verschenen voor mij [illegible] [illegible] [illegible]

Proces-verbaal betreffende aanwezigheid op
Maart 1944 te Valkenburg L.

Op vrijdag 17 Maart 1944 te ongeveer 16.15 uur, bevond ik
Ondergetekende [illegible]
mij op [illegible] te Valkenburg L. te [illegible]. Mijn aandacht
werd getrokken door [illegible] vliegtuigen. Ik bevond mij
op [illegible] vliegtuigen [illegible]
[illegible] Ik zag dat [illegible] vliegtuig een
Valkenburg betrof. Direct [illegible] in de richting van
[illegible]. Ik begaf mij naar [illegible] zag [illegible]
van [illegible] vliegtuig [illegible] van de [illegible]
[illegible] in de richting [illegible] vliegveld [illegible]
opvielen. Het vliegtuig verdween toen [illegible]
[illegible]. Ik [illegible] [illegible]
mij niet verder [illegible]. Verder kan ik [illegible]
[illegible] van eventuele [illegible] in [illegible], daar ik [illegible]
van [illegible] vliegveld onder de gemeente [illegible] ligt en vanuit Valken-
burg L. niet te bereiken is.

Ik verbaal hiervan heden [illegible]

Ondergetekende,
oud 37 jaren, [illegible], [illegible] van de [illegible] te
Valkenburg L., wonende [illegible] te Valkenburg L., die
mij verklaarde:

Vrijdagmiddag omstreeks 16.15 uur, bevond ik mij op den openbaren
weg te Valkenburg L. Ik hoorde het gelui van de grote hoogte
vliegende vliegtuigen. Plotseling hoorde ik dat een der vliegtuigen
met groote snelheid daalde. Ik dacht het vliegtuig verliest hier-
na zag ik het vanuit het vliegtuig, een donkere streep vallen die
verplaatste naar beneden. Even daarna hoorde ik een doffe knal en zag
een zwarte rook opstijgen. Terstond maakte ik op met den bestuur-
der van gevallen op of achter het vliegveld Valkenburg L. Of onder
de of persoonlijke ongevallen waren aangericht, kon door mij niet
worden waargenomen, daar het vliegveld niet toegankelijk is en
het terrein daarachter van uit Valkenburg L. niet te bereiken en
in de gemeente Terwijn ligt.

Hetgeen door mij gezamenlijk [illegible] op den end bij de [illegible] van de [illegible] gegeven aan de naar Burgemeester van Valkenburg L. Van Vuren
[illegible]. Overleden te Valkenburg L., de [illegible]

Ondergetekende
Burgemeester van Valkenburg L.,

04-MRT-2005 VR 14:10 ID:POELGEEST TEL:31715297606 B:35

In den morgen van Donderdag 12 Augustus 1943 (omgev.9 uur) vlogen in 3 groote groepen geallieerde bommenwerpers(vliegende forten?) in Oostelijke richting over het grondgebied der gemeente Katwijk.
Eenige vliegtuigen maakten zich van de groepen los en vlogen in verschillende richtingen boven de gemeente; naar schatting hebben 2 vliegtuigen bommen afgeworpen.
Ernstig beschadigd werd het gebouw van het "St.Willibrordus-College" aan het Overrijn te Katwijk aan den Rijn en de zgn. kapel achter dat gebouw. In dat gebouw lag een kleine bezetting van den Duitschen Arbeidsdienst.
Aan verschillende woningen in Katwijk aan den Rijn werd min of meer ernstige glasschade veroorzaakt.
Achter de woning van den arts H.Hueting kwam eveneens een bom terecht, waardoor eenige bommen totaal ontworteld werden. Aan de woning van den arts werd alleen ernstige glasschade toegebracht.
Een derde bom kwam achter de tramrails bij de woning van van der Vijver aan de Zanddlaan terecht. Hier ontstond een gat van ongeveer 2 meter diep en acht meter in het rond.-

Katwijk, 12-8-43.

GEMEENTE VALKENBURG (Z.-H.)

Aan

den Heer Militaire Commissaris voor
de Provincie Zuid-Holland en Zeeland,
Nassaulaan 23
te
's-Gravenhage.

Uw kenmerk	Uw brief van	Ons kenmerk	65.8/ 224.
G.H./Bm.	3-10-45	Datum	18 October 1945.

Onderwerp

Neergestorte geallieerde Vliegers.

In antwoord op den inhoud van Uw schrijven van 3 October j.l. deel ik U mede, dat op het grond gebied van mijne gemeente gelukkig slechts één geallieerd vliegtuig is neergestort en wel op 5 December 1944. Ooggetuigen verklaarden dat het een jager was. Eéninzittende is met een parachute in Oegstgeest gedaald en werd daar, naar mij later werd medegedeeld, gevangen genomen. Het is niet bekend, of er nog meer personen in het vliegtuig zaten. Een afschrift van het desbetreffende procesverbaal gaat hierbij.

Er zijn wel meer vliegtuigen afgeschoten, maar die kwamen aan den overkant van den Rijn en wel op grondgebied van de gemeente Oegstgeest.

De Burgemeester van Valkenburg Z.H.

24-MRT-2005 VR 14:10 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:36

Dinsdag 6 December 1960 vier uur vertrek, van de landingsplaats [illegible] aan de rijksweg Arnhem-Zutphen, gelegen bij de Zandberg Hoeve, opgevolgd door [illegible] per mij op den Broekweg te Valkenburg Z.H., toen door mij het gelukte hare gehoorzaamheid van een zeer groote afstand te bekomen vliegtuig. [illegible] Opgegaven door [illegible] bij de landing, dringende behoefte van [illegible] van den grond opstijgen. De bezetting, bestaande uit [illegible] in een sloot terwijl de [illegible] te Valkenburg Z.H. een vliegtuig was neergestort. Ter plaatse gekomen, zag ik op het land bezig: kleine stukjes metaal, welke blijkbaar van den bovenkant van het vliegtuig waren afgeslagen. Een sleuthund was ongeveer één meter verder. Het vliegtuig was daar blijkbaar in den sloot begraven. Onderzoek [illegible] aanwijzingen, en was geheel onder water. Onderzoek [illegible] mededeeling van de vliegtuig [illegible] [illegible] de Duitsche militairen [illegible] [illegible] [illegible]

POLITIE VALKENBURG Z.H.
PRO JUSTITIA.
No: 4.
Onderwerp:
Vinden van een niet
ontploft projectiel.

P R O C E S - V E R B A A L.

De ondergeteekende: EPHRAIM ROOS, gemeente- en onbezoldigd rijksveldwachter van en te Valkenburg Z.H., verklaart op den eed bij de aanvaarding zijner bediening afgelegd, het volgende:

" Op Donderdag, 27 Maart 1941, verscheen voor mij:

JOHANNES VAN DER NAGEL,

landbouwer, wonende Kerkplein 22 te Valkenburg Z.H. die mij mededeelde dat op een bij hem in gebruik zijnd perceel tuinland, liggende aan den Valkenburgerweg te Valkenburg Z.H., dien morgen een niet ontplofte granaat was gevonden. Ik heb mij daarheen begeven en zag op genoemd perceel tuinland een niet ontplofte granaat, welke gedeeltelijk in den grond zat en gedeeltelijk bij het omspitten van den grond was blootgesteld men. De granaat welke zich omstreeks 20 a 25 c.M. in den grond had bevonden, was 10.5 of 12 c.M. en waarschijnlijk in den grond achtergebleven na de beschieting van Valkenburg Z.H., gedurende het tijdvak 10- 16 Mei 1941. In overleg met den Heer Burgemeester van Valkenburg Z.H. is de plaats waar de granaat lag afgezet met een paaltjesafbakening en ijzerdraad, terwijl bewoners van de nabijgelegen woningen, welke op een afstand van 35 a 40 Meter vandaar staan, door mij zijn gewaarschuwd om hun kinderen van die plaats verwijderd te houden.

achter perceel No. 122 f. bijv.g.g.k.

Telefonisch zijn de Befehlshaber der Sicherheitspolizei te 's-Gravenhage en de Rijksinspectie ter beveiliging van de bevolking tegen Luchtaanvallen hiervan verwittigd.

Blijkens later door mij ontvangen mededeeling is de granaat op Woensdag 16 April 1941 door een kapitein van de Commissie voor Proefneming te 's- Gravenhage door ontploffing onschadelijk gemaakt.

Hiervan opgemaakt, gesloten en geteekend dit proces-verbaal te Valkenburg Z.H., den 8sten Mei 1941.

De veldwachter voornoemd:

Ganier,
De Burgemeester van Valkenburg Z.H.

04-MRT-2005 VR 14:10 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:38

POLITIE VALKENBURG Z.H.
PRO JUSTITIA.
No: 5.
Onderwerp:
Beschieting van een vliegtuig op 14 April 1941.

P R O C E S - V E R B A A L .

De ondergetekende: EPHRAIM HOUS, gemeente en onbezoldigd rijksveldwachter van en te Valkenburg Z.H., verklaart op den eed bij de aanvaarding zijner bediening afgelegd, het volgende:

" Op Maandag, 14 April 1941, des namiddags omstreeks 3 uur, bevond ik mij op den Middenweg te Valkenburg Z.H.

Even tevoren had ik op zeer groote afstand , waarschijnlijk boven de Noordzee, het geluid gehoord van ontploffende bommen. Plotseling begonnen vanaf het onder de te Valkenburg Z.H. gelegen militaire vliegveld verschillende mitraleurs te schieten, terwijl ik het geluid hoorde van een vliegtuigmotor. Ik zocht dekking in eldaar aanbouw zijnde woningen. Nadat het schieten even had geduurd, hoorde ik een zware knal, waarna het schieten ophield. Ik begaf mij naar buiten en zag in de richting Oegstgeest- Leiden een zwarte rookwolk opstijgen. Later vernam ikdat het een vreemd vliegtuig betreft dat was neergeschoten, onder de gemeente Oegstgeest.

Toen ik te omstreeks 3.15 uur mij op den openbaren Valkenburgerweg bevond, zag ik van uit de richting Oegstgeest(Noord-Oost van mij gelegen) een tweemotorig vliegtuig naderen en vliegende in de richting van het militaire vliegveld. Voordat het vliegtuig de plaats was gepasseerd waar ik mij bevond, werd het van het vliegveld onder vuur genomen. Toen ik even later keek, zag ik dat het toestel zich verwijderde, vliegende in de richting van de kust (richting Noord-West). Toen ik hierop terugkeerde naar de bebouwde kom dezer gemeente vernam ik dat in eenige woningen materiele schade was aangericht door mitraleurkogels en projectielen, namelijk bij:

1. D. van Dijk, Valkenburgerweg 144, in een met pannen gedekte met riet ondergeschoten hooiberg 3 gaten ter grootte van ± 10 x 15 c.M.;
2. A. Oudshoorn, Valkenburgerweg 138c in het door hem bewoonde huis een gat in de beboording van het dak ter grootte van 20 x 5 c.M., zoven dakpannen stuk en licht scherfwerking op den zolder;
3. in een bij Abr. Bonkes in gebruik zijnde schuur, staande bij het perceel Valkenburgerweg 169, lichte beschadiging van de zijgevel, door 3 treffers;
4. bij J. van der Mark, Valkenburgerweg 138a, vernieling van eenige dakpannen, en van de beboording van het dak, alsmede lichte scherfwerking, en den nokbalk;

5. B. Rhijnsburger, Valkenburgerweg 130, in zijn houten schuur eenige/ geetjes van mitrailleurkogels, en
6. Jac. Bol, Valkenburgerweg 149, vernieling van eenige glasruiten in zijn woning.

Alle bovengenoemde zijn te Valkenburg Z.H. woonachtig.

Verdere/lijke ongelukken kwamen niet voor. Van bovenstaand feit is op 14 April 1941 door het Hoofd van de Luchtbeschermingsdienst te Valkenburg Z.H. telefonisch kennis gegeven aan de Rijksinspectie voor de bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen te 's- Gravenhage

Hiervan opgemaakt, gesloten en getekend dit proces-verbaal te Valkenburg Z.H., den 9den Mei 1941.

De voldoenchter voornoemd:

Gezien,
De Burgemeester van Valkenburg Z.H.

84-MRT-2005 VR 14:11 ID:POELGEEST TEL:31715237606 B:40

E VALKENBURG Z.H.
O JUSTITIA.

Bo:

derwerp:

offing van bommen.

P R O C E S - V E R B A A L .

De ondergeteekende: [illegible], gemeente- en onbezoldigd rijksveldwachter van en te VALKENBURG Z.H. verklaart op den eed bij de aanvaarding zijner bediening afgelegd, het volgende:

" Op Vrijdag, zestie. Mei 1941, des voormiddags omstreeks 4 uur, bevond ikzelf mij in mijn woning. Ik werd uit mijn slaap gewekt door twee direct op elkaar volgende knallende slagen, als van ontploffende bommen. Ik verliet mijn bed, maar zag van uit mijn woning niets, dat er op wees dat de bommen te Valkenburg Z.H. waren gevallen, terwijl er ter plaatse geen luchtalarm was gemaakt. Omstreeks vijf minuten later hoorde ik het geluid van een op groote hoogte vliegend vliegtuig. De richting in welke het vloog kon ik niet bepalen. Te omstreeks 4.15 uur hoorde ik: JACOB DE KEI jr. en [illegible] WIJEN, beiden ingedeeld bij de vaste kern der Luchtbeschermingsdienst te Valkenburg Z.H., welke mij verklaarden, dat, terwijl zij zich buiten bevonden, door hen het geluid was gehoord, van twee ontploffende bommen, gevolgd door twee voor hen zichtbare brandjes, welke blijkbaar op den grond waren ontstaan en eenige minuten smeulden. De richting in welke de ontploffingen door hen waren gehoord en de brandjes waren gezien, was ten Zuid-Oosten van de gemeente Valkenburg Z.H., op ongeveer 4 à 5 K.M. vandaar en waarschijnlijk, volgens de ligging onder de gemeente [illegible] of WASSENAAR. Persoonlijke ongelukken of materiele schade is voor zoover bekend, in deze gemeente niet ontstaan. Van de inslag der bommen is door het hoofd der Luchtbeschermingsdienst te Valkenburg Z.H. telefonisch kennis gegeven aan de rijksinspectie voor de Bescherming der Bevolking tegen oorlogsgevaren te 's-Gravenhage".

Hiervan is door mij opgemaakt, gesloten en ondertekend dit proces-verbaal te Valkenburg Z.H. den 16den Mei 1941.

De veldwachter voornoemd;

Gezien:
Burgemeester van Valkenburg Z.H.

04-MRT-2005 VR 14:11 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:41

GEMEENTE VALKENBURG Z.H.
Pro Historia.
No.
Onderwerp:
Neerstorten van een Vliegtuig.

P R O C E S - V E R B A A L.

De ondergetekende: EPHRAIM ROOS, gemeente- en onbezoldigd rijksveldwachter der gemeente Valkenburg Z.H., verklaart op den eed bij de aanvaarding zijner bediening afgelegd het volgende:

" Op Zaterdag 27 September 1941, werd mij des namiddags medegedeeld, dat in de Broekpolder in de gemeente Valkenburg Z.H, een vliegtuig was neergestort. In verband met deze mededeeling heb ik op voormelden datum een onderzoek ingesteld. Ik zag, dat op een met knollen bezaaid perceel bouwland, dat in gebruik is bij den Landbouwer: Gerrit van Leeuwen, wonende Achterweg 13 te Valkenburg Z.H., en welk bouwland is gelegen in de Broekpolder in deze gemeente, op een afstand van naar schatting 800 à 900 Meter van den openbaren Achterweg, een vliegtuig (jager) voorzien van de Duitsche oorlogsteekenen stond. In verband hiermede hoorde ik: G. van Leeuwen "voornoemd", en Geert Slagter, landbouwersknecht, wonende eveneens Achterweg 13 te Valkenburg Z.H., die mij eenluidend doch een ieder voor zich verklaarden:

" Heden middag, omstreeks 2.15 uur was ik op een perceel bouwland, gelegen in de Broekpolder, Gemeente Valkenburg Z.H. aan het werk. Ik hoorde het geluid van een in de lucht zijnd vliegtuig, en opziende zag ik een vliegtuig (Duitsche jager) laag komen aanvliegen uit Oostelijk richting. Het vliegtuig draaide naar links in Zuidelijke richting. Het scheen mij dat het toestel sterk naar linke overhelde zoodat ik den indruk kreeg dat het op den rug lag. Direct hierop zag ik dat het vliegtuig met den kop naar den grond dook en hierop met een harden slag neerkwam. De kop raakte den grond en het achtereinde sloeg hierna vlak neer. De plaats waar het vliegtuig neerkwam, was ongeveer 100 Meter van de plaats waar ik werkte. Ik begaf mij direct daarheen en bij het toestel gekomen, zag ik de bestuurder bewegingloos op zijn zitplaats zitten. Daar ik inmiddels van het op ongeveer 300 à 400 Meter afstand gelegen militaire vliegveld verschillende personen snel naderr zag komen, heb ik aan het toestel of aan den bestuurder niets veranderd en ben ik, toen zij ter plaatse waren gekomen, weer aan mijn werk gegaan. Later zag ik, dat de bestuurder per ziekenauto werd vervoerd, terwijl ook een brandweerauto van het vliegveld ter plaatse kwam, welke evenwel geen dienst behoefde te doen. Ik weet niet of de motor van het vliegtuig op het moment van den val stilstond, Daar de plaats van het ongeval onmiddelijk door een Duitsche militaire wacht was afgezet, is mij omtrent de toestand van het vliegtuig en van de bestuurder niets anders bekend.

Hiermee [illegible]

24-MRT-2005 VR 14:12 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:42

Proces-verbaal te Valkenburg Z.H., den 12sten September 1941.

De Veldwachter voornoemd,

Gezien:
Burgemeester van VALKENBURG Z.H.

24-MRT-2005 VR 14:12 ID:POELGEEST TEL:31715237606 B:43

[TIE VALKENBURG Z.H.
2kO JUSTITIA.
No. 13.

Onderwerp:
den van een niet
ploto projectiel.

P R O C E S - V E R B A A L .

Op Donderdag, twee October 1941, des [illegible] dagse ochtends 11,45 uur, bevond ik: [illegible] Adjudant, gemeente- en ordepolitie rijksveldwachter der gemeente Valkenburg Z.H., mij surveillerende op den openbaren Middenweg in de gemeente Valkenburg Z.H.

Ik mag dat ik mij bekende: Adrianus Johannes Vrijen, oud 23 jaren, van beroep Bankbediende, wonende Marktveld 2 te Valkenburg Z.H. kwam aanlopen met een niet ontplofte granaat in zijn hand. De Vries is door mij staande gehouden en verklaarde mij desgevraagd:

" Deze granaat is door mij gevonden op een perceel tuinland, gelegen aan de Achterweg in deze gemeente. Ik heb eenige malen op de granaat gestoken met mijn schop, daar ik meende dat het een steen was. Ik was nu op weg om deze te deponeeren aan het Raadhuis dezer gemeente".

De granaat welke er een was van 6 c.M. is waarschijnlijk tijdens de beschieting van Valkenburg Z.H. gedurende de oorlogsdagen in Mei 1940 in den grond terecht gekomen en heeft daar sindsdien gezeten. De granaat is door mij gebracht naar het Raadhuis te Valkenburg Z.H. en opgeborgen in een hiertoe aanwezig gebouwtje.

Hiervan is door mij dit proces-verbaal opgemaakt, gesloten en gedateerd dit proces-verbaal te Valkenburg Z.H. den 4den October 1941.

De veldwachter voornoemd:

Geziene,
De Burgemeester van
Valkenburg Z.H.

04-MRT-2005 VR 14:12 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:44

FIN VALKENBURG Z.H.
20 JUSTITIA.
3. 14.

Onderwerp: P R O C E S - V E R B A A L.
en van een niet
lofte granaat.

Op Donderdag twee October 1941, werd mij
ADRIAAN POT, gemeente- en naeuwkeurig rijksveldwachter
der gemeente Valkenburg Z.H. medegedeeld door:
GERRIT VAN Leeuwen, landbouwer, wonende Achterweg 13 te
Valkenburg Z.H., dat in een zijner schuren, staande bij
zijn woning, een niet ontplofte granaat lag. Deze granaat
was door van Leeuwen, volgens zijn verklaring gevonden
op een perceel land achter zijn woning en om te voorko-
men het kinderen deze zouden vinden, door hen in een schuur
geborgen. Van Leeuwen, verzocht mij om dezelfde reden de
granaat te willen wegnemen. Met het oog op mogelijk gevaar,
heb ik de granaat overgebracht naar het Raadhuis der gemeen-
te Valkenburg Z.H. en alhaar opgeborgen in een terzijde
gebouwd gebouwtje.

1 6 c.M. bijv.

Hiervan is door mij op bijgelegden ambtseed opgemaakt,
gesloten en getekend dit proces-verbaal te Valkenburg
Z.H. den 4den October 1941.

De veldwachter voornoemd:

Gezien,
De Burgemeester van
Valkenburg Z.H.

Te VALKENBURG Z.H.
D JUSTITIE.

P R O C E S - V E R B A A L ,

(erwerp)
i van wapenen en
.e. ----------

De ondergeteekende; [illegible], gemeente- en onbezoldigd rijksveldwachter der gemeente Valkenburg Z.H., verklaart op den eed bij de aanvaarding zijner bediening afgelegd, het volgende:

Op verschillende tijdstippen in het jaar 1941 , werd mij kennis gegeven, dat bij het verrichten van slootwerk door diverse personen , van uit sloten in de Broekpolder en het Jog, in d ze gemeente, wapenen en munitie werden gevonden.

Deze wapenen en munitie werden door mij gehaald en opgeborgen aan het Raadhuis d zer gemeente. In totaal werden door mij opgeborgen: 2 lichte machinegeweren, 1 karabijn, 8 geweren, (alle Hollandsch), 1 karabijn(Duitsch)5 trommels en 3 kisten machinegeweerpatronen, eenige losse patronen, 1 Duitsche handgranaat, 1 projectiel(pantserafweer).

Deze wapenen en munitie waren blijkbaar afkomstig van de oorlogsdagen in Mei 1940. Bovenstaande wapenen en munitie zijn op last van den Heer Burgemeester dezer gemeente, onder mijn toezicht overgebracht naar het bureau van den Heer Polizei-Officier der Schutspolizei, Plein 1913 te 's-Gravenhage, en op diens last afgeleverd aan de legerplaats te Waalsdorp. De beide granaten genoemd in de process-verbaal No's 13 en 14, d.d. 4 October 1941, dezer gemeente zijn eveneens aldaar afgegeven.

Hiervan opgemaakt, gesloten en getekend dit proces-verbaal te Valkenburg Z.H. den 9den October 1941.

De veldwachter voornoemd:

Gezien:
.rgemeester van Valkenburg Z.H.

34-MRT-2005 VR 14:13 ID:POELGEEST TEL:31715237606 B:48

...AM VAN ...
...RS TOWN...
...o. / .

P R O C E S - V E R B A A L .

Onderwerp:
...hieting van over-
...gende vliegtuigen.

Inden nacht van 29 op 30 October 1941, te omstreeks 12.15 uur, sav ondergeteekende, [redacted], gemeente- en ambtelijk rijksveldwachter der gemeente Valkenburg Z.H.Mij in mijn woning, in de gemeente Valkenburg Z.H. Ik hoorde het geluid van een vliegtuigmotor en direct hierop hoorde ik luchtafweergeschut. Toen ik hierop uit mijn huis keek, zag ik dat vanaf het in desbetreffende gemeente liggend militair vliegveld, ware beschoten met lichtspoorgranaten. De omstreeks half een uur, hoorde ik weer een naderend vliegtuig en ook deze werd vanaf het vliegveld onder vuur genomen, waarbij op dit moment, de projectielen over mijn huis kwam van deze gemelde vliegtuigen. Na dit hoorde ik luchtalarm werd gegeven, begrijp ik mij naar de hoofdpost van de luchtbeschermingsdienst. Nadat nog eenige malen vliegtuigen waren overgevlogen, welke vanaf het vliegveld onder vuur werden genomen, zag ik omstreeks 1.10 uur een vliegtuig op een hoogte van naar schatting 200 a 300 Meter hoogte, vliegende in de richting Oost- West. Ook dit vliegtuig werd vanaf het vliegveld beschoten, waarbij de projectielen over deze gemeente heenvlogen. Omstreeks 1.15 uur, hoorde ik geluid als van ontploffende bommen, in Noordelijke richting, buiten deze gemeente. Nadat nog enige malen vliegtuigen over deze gemeente vlogen, op welke, deze mij hoogte vlogen en met licht in verband met toenemende duisternis bevolking steeds niet konden worden, niet werd geschoten, werd omstreeks 2 uur het signaal gegeven" luchtgevaar geweken".

Persoonlijke ongelukken waren niet voor, terwijl geen materieele schade werd waargenomen.

In verband hiermede hoorde ik op 30 October 1941:

[redacted]

hoofd van de luchtbeschermingsdienst der gemeente Valkenburg Z.H., die mij verklaarde:

" In den nacht van 29 op 30 October 1941, omstreeks 12.15 uur hoorde ik het geluid van een naderend vliegtuig. Direct hierop hoorde ik dat dit vliegtuig van het in deze gemeente liggend militair vliegveld werd beschoten, waarop vanuit het vliegtuig het vuur werd beantwoord. De omstreeks 12.30 uur, naderde weer een vliegtuig en ook dit werd onder vuur genomen, waarbij de projectielen over deze gemeente vlogen. In verband met gevaar werd niet seine" Luchtalarm" gegeven. Indien vliegtuigen werden over deze gemeente welke steeds onder vuur werden genomen. Te omstreeks 1.10 uur vloog een vliegtuig op een hoogte van omstreeks [illegible] Meter, in vliegrichting in de richting Oost- West, over de gemeente. Ook dit vliegtuig werd beschoten, vlogen de projectielen

04-MRT-2005 VR 14:13 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:47

over deze gemeente, ter hoogte van 1,15 à 1,20 m boven de grond gelegen van explosieven bommen, in onderstaande omgeving, doch binnen de gemeente Valkenburg Z.H. Deelen zijgen meerdere vliegtuigen over, doch zoals toen het er op vloog, en met z zien, dat toenemende luchtgevaarlijke bewolking, slechter weer geworden, werd hiervan niet gebruikt. De sirene werd het eigenaal gegeven: "Luchtgevaar gewezen".

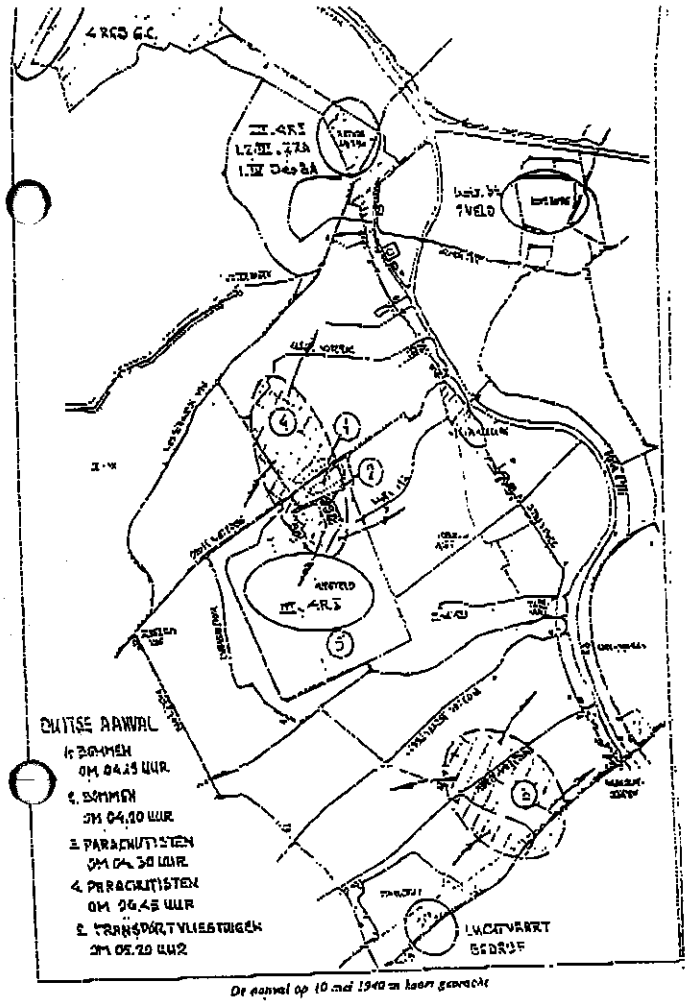
Hiervan is door mij op ingesloten proces-verbaal te Valkenburg Z.H. den Zeven October 1941.

De veldwachter voornoemd:

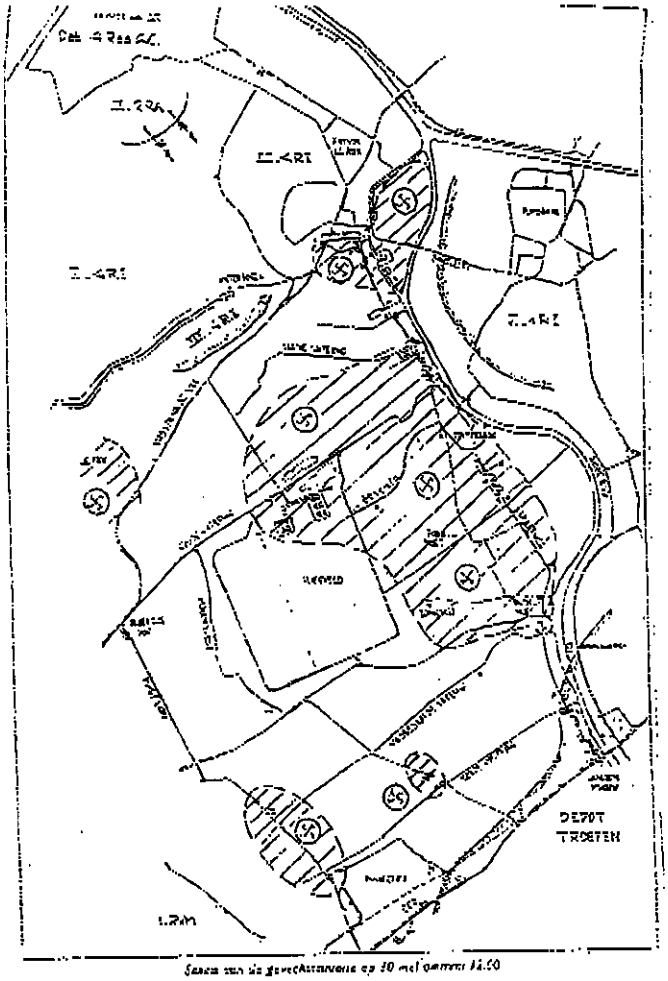
Gezien:
Burgemeester van Valkenburg Z.H.

04-MRT-2005 VR 14:13 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:48

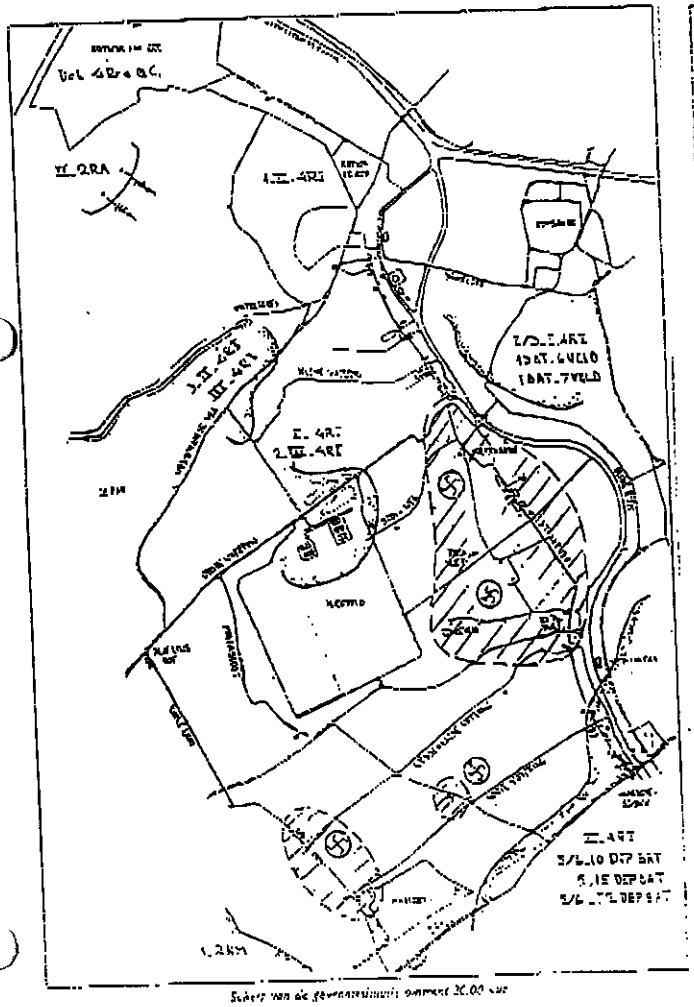
Bijlage 4: Overzichtskaartjes gevechtshandelingen rondom plangebied Rijnfront en het plangebied Frederiksoord Zuid en invliegfunnel in de gemeenten Oegstgeest en Rijnsburg (10-14 mei 1940).

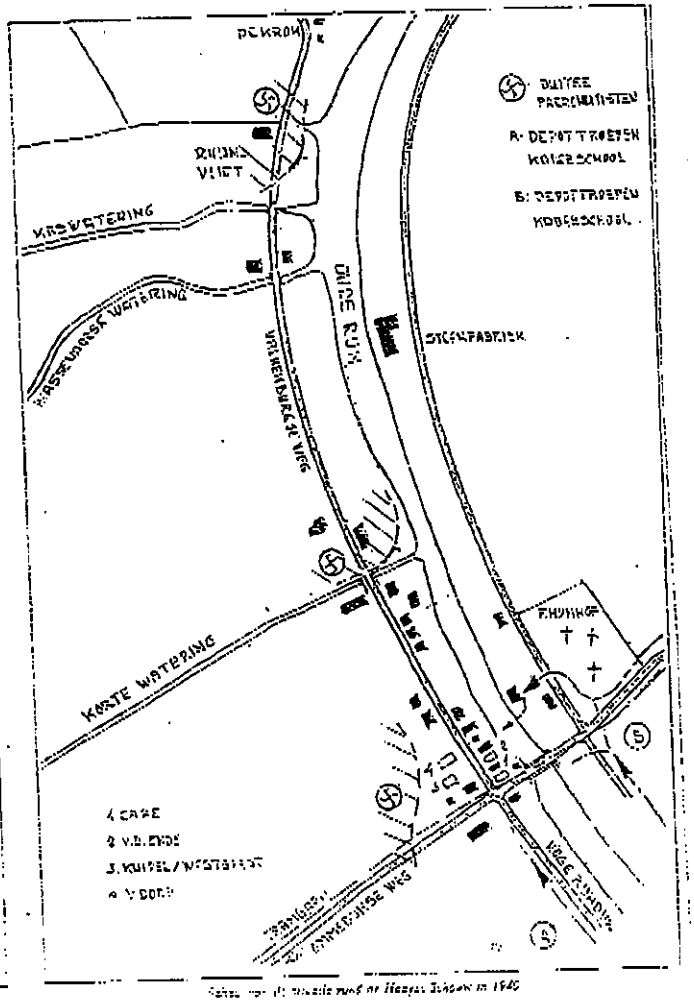
De aanval op 10 mei 1940 in kaart gebracht

Schets van de gevechtshandelingen op 10 mei omstreeks 14.00

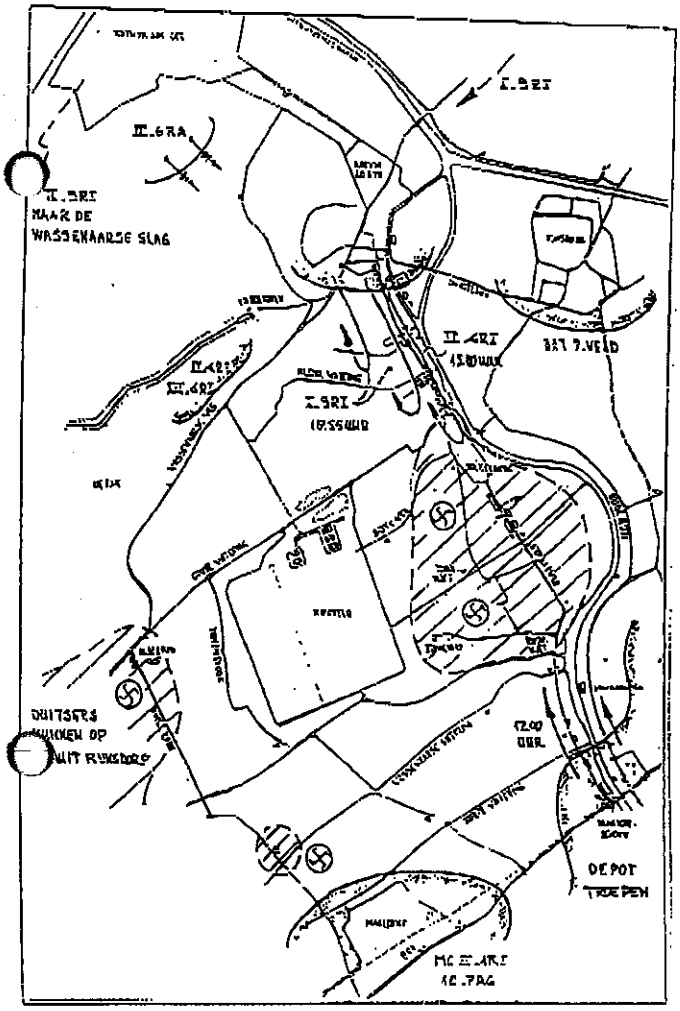

Schets van de gevechtshandelingen omstreeks 20.00 uur

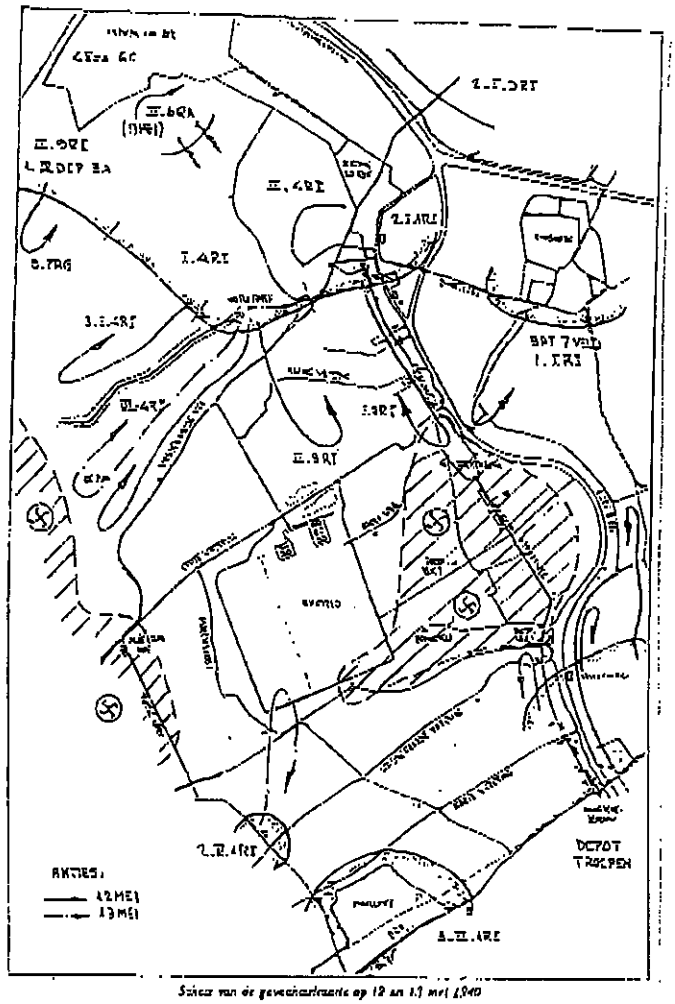

Schets van de situatie rond de Hoogen Tussen in 1940

24-MRT-2005 VR 14:14 ID:POELGEEST TEL:31715237606 B:50

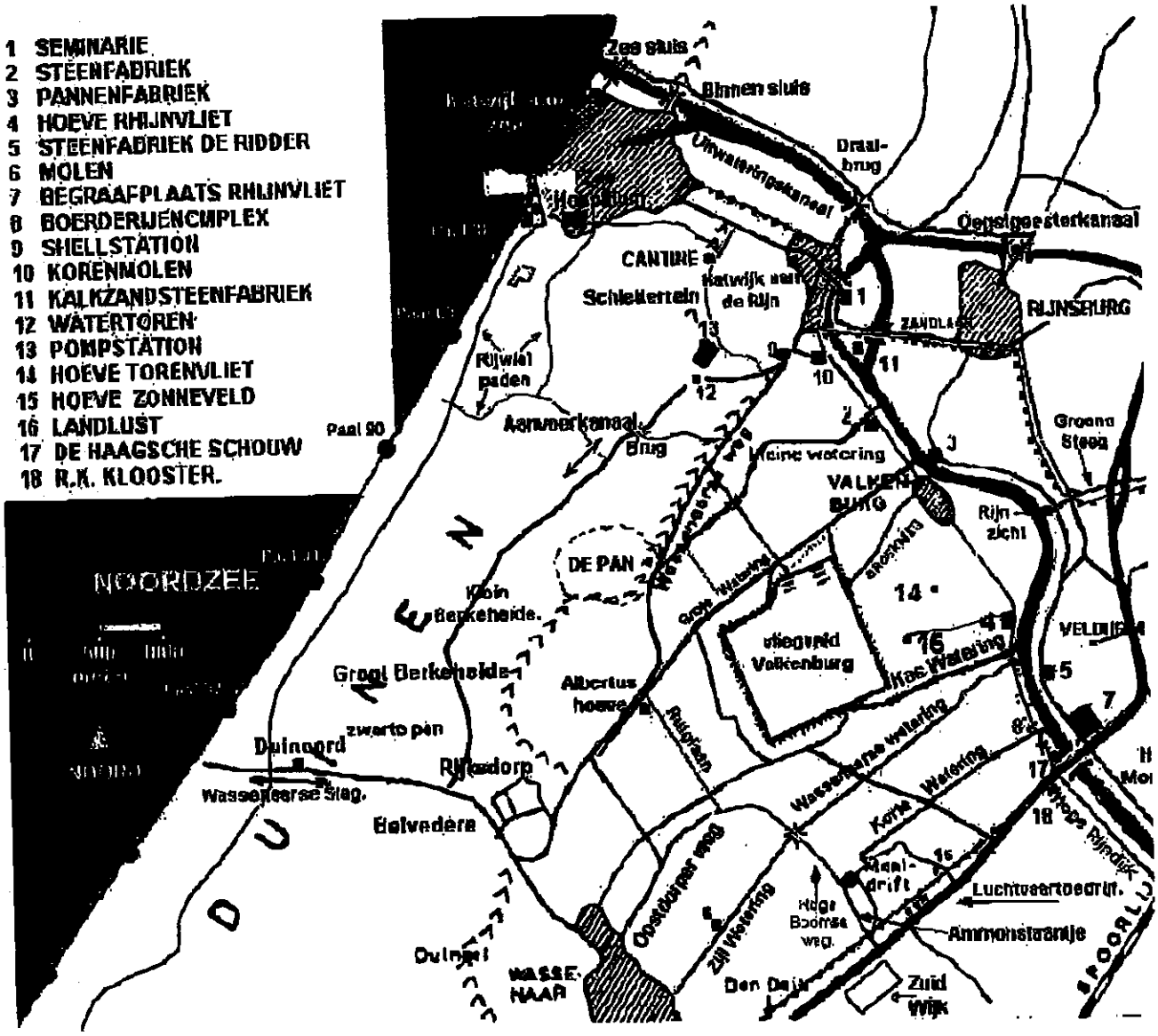

Schets van de situatie aan het eind van de tweede dag

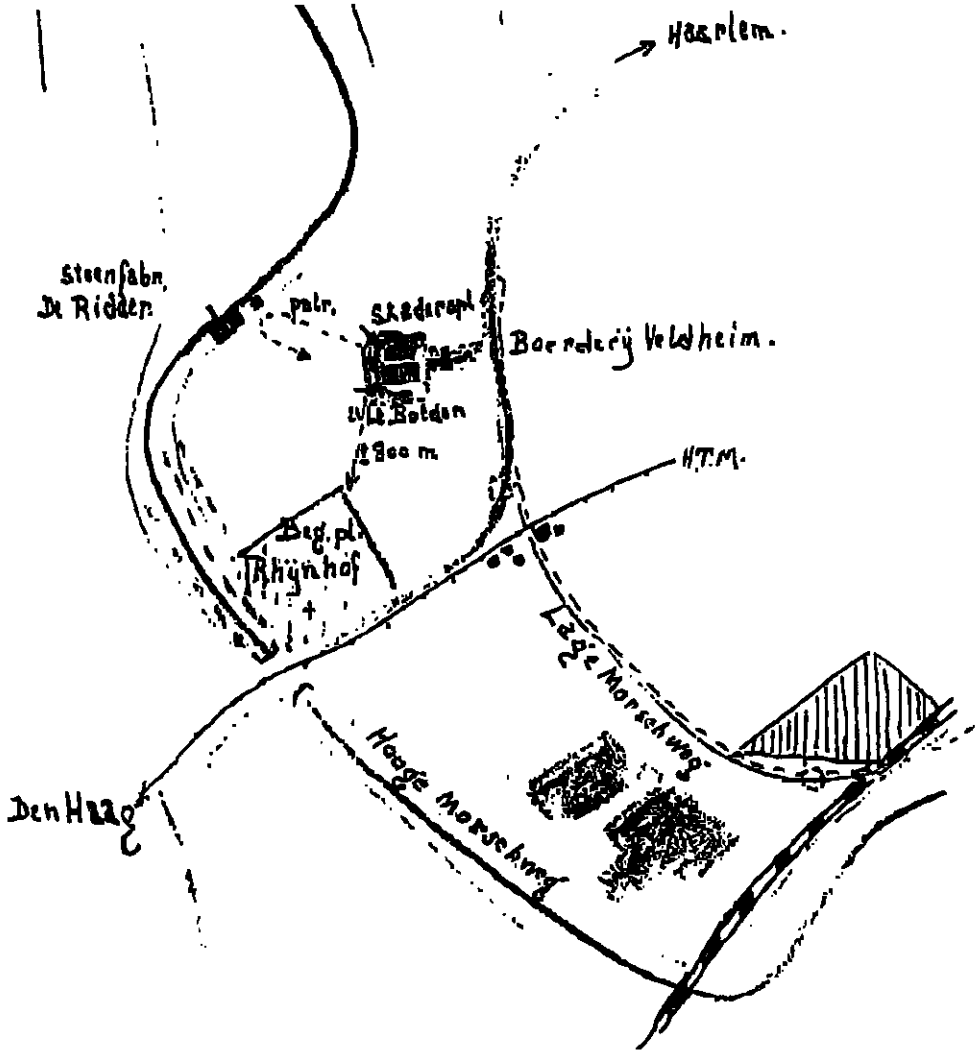

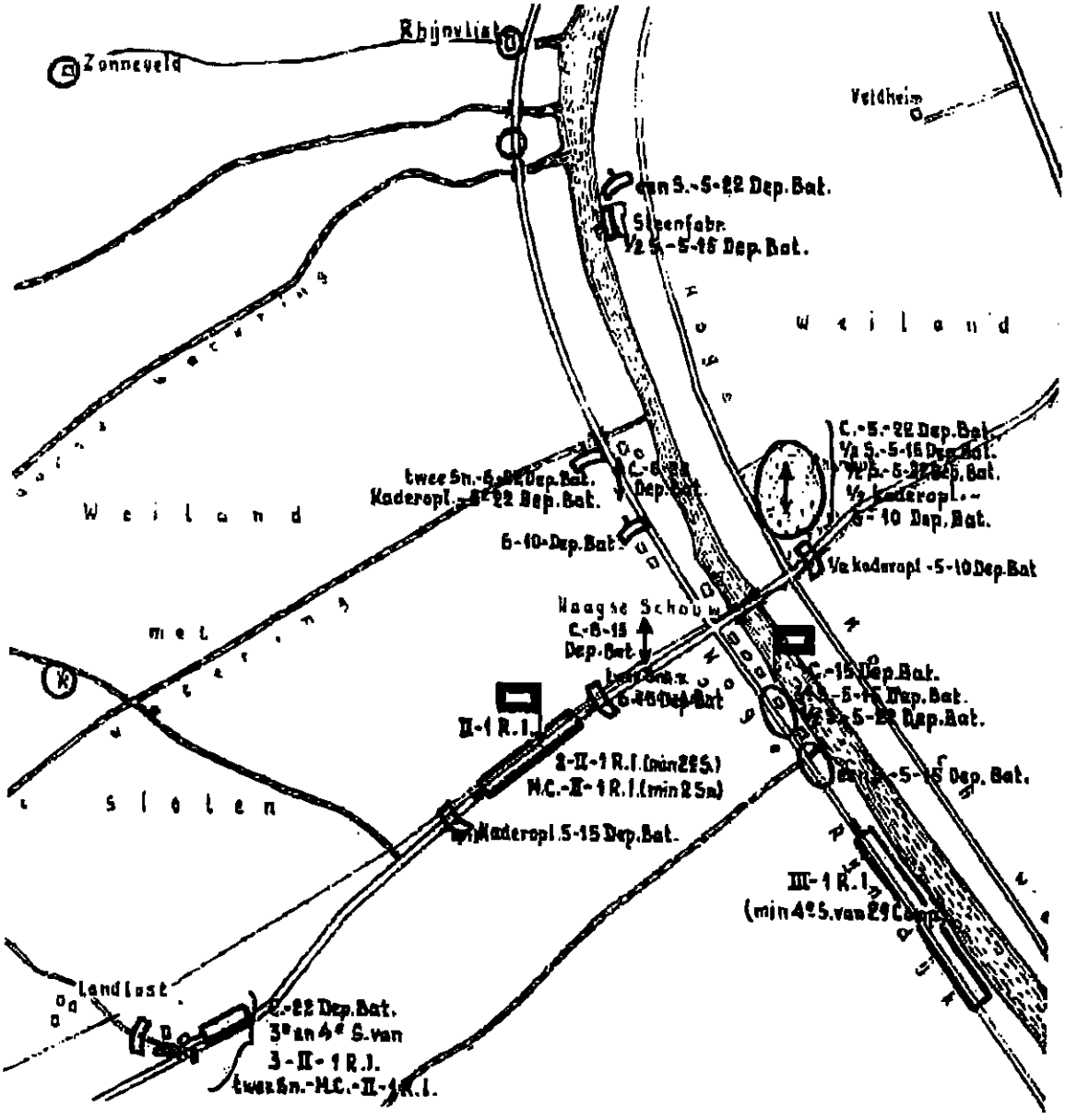
Schets van de gevechtshandelingen op 12 en 13 mei 1940

14-MRT-2005 VR 14:14 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:51

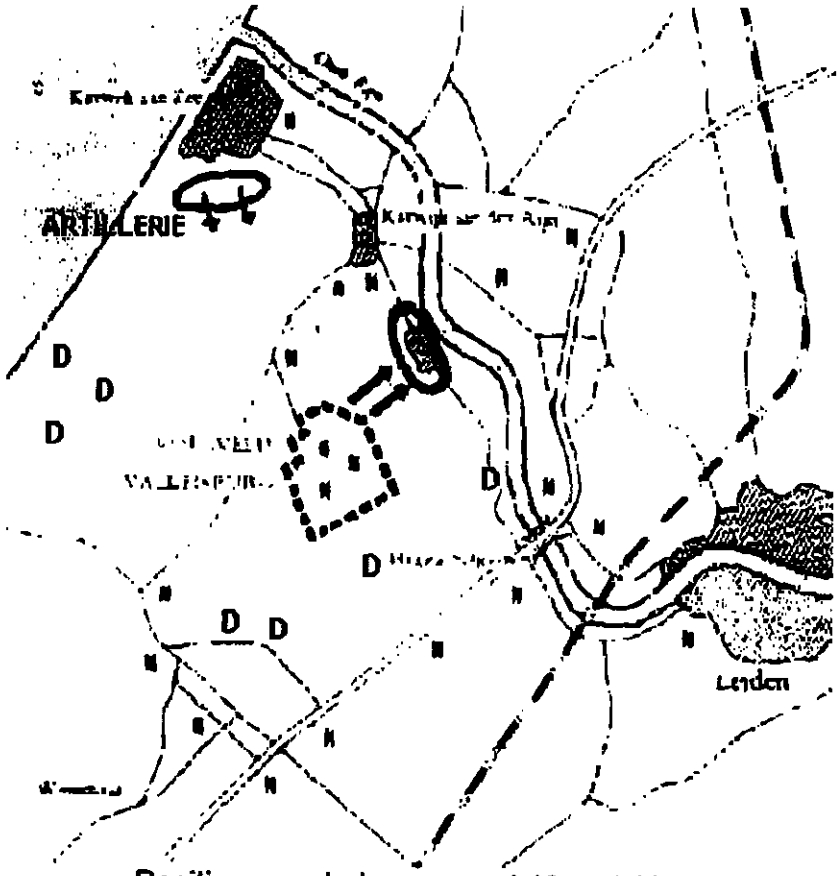

04-MRT-2005 VR 14:15 ID:POELGEEST TEL:31715237606 B:52

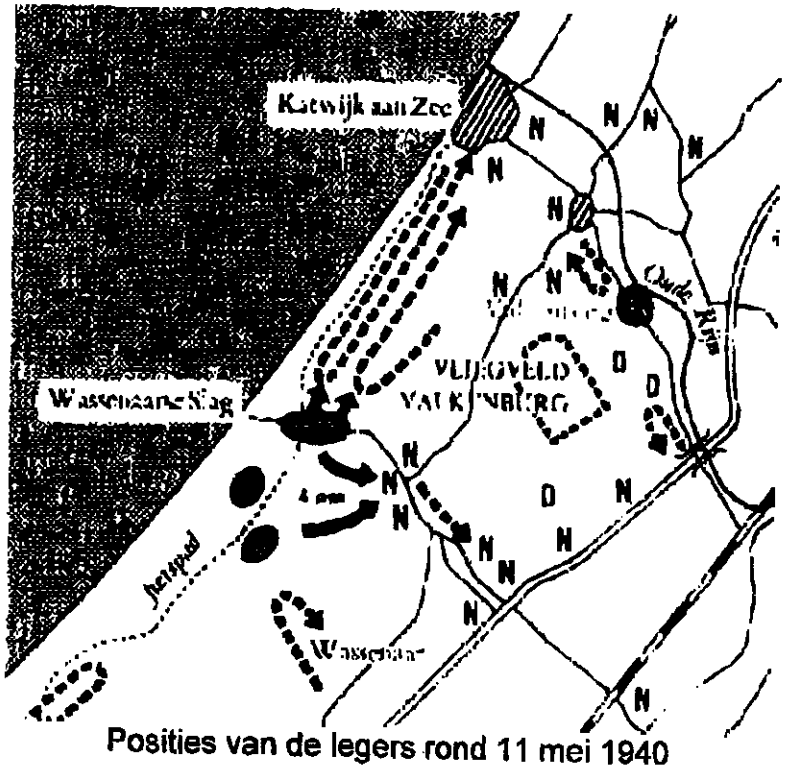

Haarlem.
Steenfabr.
De Ridder
Stadsrand
Boerderij Veldheim.
H.T.M.
Leege Morsehweg.
Den Haag
Haagse Morsehweg

24-MRT-2005 VR 14:16 ID:POELGEEST TEL:31715287608 B:54

Posities van de legers rond 10 mei 1940

Posities van de legers rond 11 mei 1940

34-MRT-2005 VR 14:16 ID:POELGEEST TEL:31715237606 B:55

Bijlage 5: Luchtfoto 2131, gedateerd 28 februari 1943
Afkomstig van Topografische Dienst Emmen

Bijlage 5: Luchtfoto 2131, gedateerd 28 februari 1943
Opdrachtgever: Gemeente Oegstgeest
Project nr: 1104-GPR764
Schaal: Onbekend

T&A SURVEY

24-MRT-2005 VR 14:16 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:57

Bijlage 6: Luchtfoto's 3429 en 3430, gedateerd 10 september 1944
Afkomstig van Speciale Collecties, Bibliotheek Wageningen UR

34-MRT-2005 VR 14:17 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:58

Bijlage 6: Luchtfoto 3429&3430, gedateerd 10 september 1944
Opdrachtgever: Gemeente Oegstgeest
Project nr: 1104-GPR764
Oorspronkelijke schaal: 1/8,666
Tekenaar: GvB
Datum: 28 januari 2005

T&A SURVEY

Bijlage 7: Luchtfoto 3364, gedateerd 12 september 1944
Afkomstig van Speciale Collecties, Bibliotheek Wageningen UR

Bijlage 7: Luchtfoto 3341, gedateerd 12 september 1944
Opdrachtgever: Gemeente Oegstgeest
Project nr: 1104-GPR764
Oorspronkelijke schaal: 1/9300
Tekenaar: GvB
datum: 28 januari 2005

T&A SURVEY

04-MRT-2005 VR 14:18 ID:POELGEEST TEL:31715287506 B:81

Bijlage 8: Overzicht verdacht gebied

Onderzoekslokatie

Op basis van indirecte feiten verdacht voor het voorkomen van explosieven als gevolg van artilleriebombardementen en het neerkomen van luchtafweermunitie.

Op basis van feiten verdacht gebied:
Gebied Nr.1: Boerderij Veldheim
Gebied Nr.2: Steen fabriek "De Ridder"
Gebied Nr.3: Pannenfabrick

Bijlage 8: Afbakening verdacht gebied	
Opdrachtgever: Gemeente Oegstgeest	
Project nr: 1104-GPR764	
Schaal 1:13000	
Formaat A4	Tekenaar: GvB
Datum: 28 januari 2005	

T&A SURVEY

24-MRT-2005 VR 14:19 ID:POELGEEST TEL:31715287606 B:63